

**Gemeentebestuur van Veendam
Raadsvoorstel - Adviesnota**

Nummer:	2021R0104
Datum voorstel:	08-12-2021
Raadsvergadering d.d.:	07-02-2022
Portefeuillehouder:	Wethouder H.J. Schmaal
Team:	Omgevingsbeleid en Ontwikkeling
Onderwerp:	Omgevingsvisie Veendam 2040

Voorstel

1. In te stemmen met de reacties op de ingebrachte zienswijzen, zoals verwoord in de bijgevoegde "Nota zienswijzen omgevingsvisie d.d. 14 december 2021 vastgesteld in B&W;
2. De in de "Nota zienswijzen omgevingsvisie voorgestelde aanpassingen in de (ontwerp) Omgevingsvisie aan te brengen;
3. De aldus gewijzigde Omgevingsvisie 2040 met ID-nummer NL.IMRO.0047.10STOvisie2022-0401 vast te stellen als structuurvisie zoals bedoeld in art. 2.1, lid 1 van de Wet ruimtelijke ordening;
4. De op 16 februari 2015 vastgestelde structuurvisie in te trekken.

Inleiding

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingsvisie is één van de kern-instrumenten van de Omgevingswet en tevens het eerste kerninstrument dat door de gemeente Veendam wordt opgeleverd in het kader van de Omgevingswet. De Omgevingsvisie Veendam 2040 is een integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving van de gehele gemeente Veendam. Dit betekent dat deze Omgevingsvisie betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving en dat de kernbegrippen uit de gezondheid, veiligheid en goede omgevingskwaliteit herkenbaar beschreven worden. De Omgevingsvisie Veendam 2040 spreekt zich uit over de strategische, integrale koers voor de fysieke leefomgeving op de lange termijn, passend bij de identiteit en de (kern)waarden van de gemeente Veendam en rekening houdend met de noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen.

De Omgevingsvisie is een digitale visie waardoor de onderlinge dwarsverbanden goed in beeld gebracht kunnen worden evenals de gebiedsindeling. De visie is te vinden op omgevingsvisie.veendam.nl en fungeert als inhoudelijk vertrekpunt en kapstok voor het opstellen van de verdere uitwerkingen in onder andere het Omgevingsplan (met de regels voor de fysieke leefomgeving in de gemeente) en Omgevingsprogramma's (met de concrete beleidsmatige acties om uitvoering te geven aan de visie). Het sterk inzetten op participatie vanuit de samenleving is daarbij niet een keuze, maar een wettelijke verplichting.

Beoogd effect

De nieuwe omgevingsvisie Veendam 2040 levert de kaders voor het nieuwe omgevingsbeleid van de gemeente Veendam en geeft invulling aan de wettelijke verplichting vanuit de omgevingswet.

Argumenten

1.1. Er heeft brede participatie plaatsgevonden.

De voorliggende omgevingsvisie Veendam 2040 is tot stand gekomen in brede en uitgebreide afstemming met onze inwoners, bedrijven en stakeholders. Onder de noemer 'Verderkijkers gezocht' heeft een campagne plaatsgevonden waarbij inwoners hun input konden geven voor de nieuwe omgevingsvisie via de zogenaamde wijkprikker. Maar liefst 500, kwalitatief hoogwaardige, reacties zijn hierop binnengekomen. Daarnaast hebben er in mei 2021 drie themagerichte avonden plaatsgevonden waarbij we met de betreffende stakeholders in gesprek gegaan zijn. Ook hieruit is veel informatie gekomen.

1.2. Er zijn 20 zienswijzen aangeleverd op de concept Omgevingsvisie

Op 14 september 2021 heeft het College van B&W de 'Ontwerp Omgevingsvisie' vastgesteld. Deze ontwerpvisie heeft ter inzage gelegen van 16 september t/m 30 oktober 2021. In deze periode zijn 20 zienswijzen ingediend. Voorliggend voorstel bevat de beantwoording van de binnengekomen zienswijzen en een voorstel voor wijzigingen.

2.1. Er zijn geen ingrijpende aanpassingen noodzakelijk n.a.v. de zienswijzen

Met het vaststellen van deze wijzigingen wordt tevens de Omgevingsvisie definitief vastgesteld en op de wettelijke voorgeschreven wijze gepubliceerd. Daarbij krijgt deze Omgevingsvisie de juridische status van gebiedsdekkende structuurvisie 'structuurvisie' conform het huidige wettelijke kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Slechts indien de afwijkingen van het ontwerp naar aard en omvang zo groot zijn, dat een wezenlijk andere Omgevingsvisie moet worden vastgesteld, dient de wettelijke procedure, met inbegrip van de inspraak, opnieuw te worden doorlopen. Daarvan is echter geen sprake. De afwijkingen ten opzichte van het ontwerp Omgevingsvisie zijn ondergeschikt en laten het de concept omgevingsvisie in tact. Echter er is wel sprake van ondergeschikte wijzigingen ten opzichte van ontwerp. In de bijgevoegde zienswijzennota worden alle wijzigingen genoemd.

3.1. De Omgevingsvisie vervangt de structuurvisie

Met deze Omgevingsvisie wordt in juridische zin een gebiedsdekkende structuurvisie opgeleverd. Vóór 1 januari 2024 wordt van gemeenten verwacht om een Omgevingsvisie met bijbehorende juridische status vast te stellen. Deze Omgevingsvisie vormt hiervoor de basis en wordt voor 1 januari 2024 op onderdelen geactualiseerd. Deze actualisatie wordt vormgegeven aan de hand van vier pijlers:

1. Ten eerste wordt aandacht besteed aan enkele onderwerpen die vóór 1 januari 2024 worden opgeleverd in aparte beleidsnota's, die inhoudelijk strategisch-tactisch van groot belang zijn voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Veendam. Dit zijn de Regionale Energiestrategie (RES), Warmtevisie, het mobiliteitsplan, de Woonprogrammering voor de periode 2022 – 2026 en de Grond- en vastgoednota. Voor de uitwerking van deze nota's vormt de Omgevingsvisie een inhoudelijk vertrekpunt. Deze beleidsnota's worden vervolgens als deelproducten integraal vertaald en verankerd in de geactualiseerde Omgevingsvisie.
2. Ten tweede wordt na vaststelling van de Omgevingsvisie uiteraard doorgewerkt aan de actualisatie van verschillende visies zoals bijvoorbeeld de centrumvisie en de woonvisie. Het strategische gedeelte van deze visies wordt tzt onderdeel van de omgevingsvisie die dan geactualiseerd en opnieuw vastgesteld moet worden. De beleidsmatige uitwerking vindt zijn plek in uitvoeringsprogramma's zoals bv het uitvoeringsprogramma centrum en het uitvoeringsprogramma wonen. Gelijktijdig vormt de Omgevingsvisie een majeure bouwsteen en integraal onderdeel van deze visies.
3. Ten derde wordt de Omgevingsvisie op onderdelen verder uitgewerkt om te voldoen aan de eisen en de geest van de Omgevingswet, waaronder het benoemen van aandachtsgebieden op het gebied van verstoring (bodem, lucht, geluid, geur, trilling).

4.1. Onder de omgevingswet worden structuurvisies onderdeel van de Omgevingsvisie

De huidige structuurvisie van de gemeente Veendam dateert van 16 februari 2015. De Omgevingsvisie vervangt de oude Structuurvisie Veendam en is tevens het eerste kerninstrument dat wordt opgeleverd in het kader van de implementatie van de Omgevingswet.

Kanttelingen

1.1 De inwerkingtreding van de Omgevingswet is regelmatig uitgesteld

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is verschoven naar 1 juli 2022. Voor gemeenten betekent het uitstel dat er meer voorbereidingstijd is. De einddatum van de implementatie van de stelselwijziging is blijven staan op 1 januari 2029 (de transitietermijn is dus verkort). De uiterlijke datum waarop gemeenten een integrale omgevingsvisie gereed moeten hebben, is 1 januari 2024. Niettemin moedigt het rijk gemeenten en andere overheden aan om al te beginnen met het opstellen van een omgevingsvisie. Hiervoor hoeft niet op de inwerkingtreding van de Omgevingswet te worden gewacht. Om goed voorbereid te zijn is de gemeente Veendam aan de slag gegaan met het opstellen van een omgevingsvisie

1.2. De gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 kunnen leiden tot verschuivingen

In maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen, dat is vrij snel na vaststelling van de omgevingsvisie. De nieuwe Omgevingsvisie zal de basis vormen voor de programmering de komende jaren. De uitkomst van de gemeenteraadsverkiezingen kan impact hebben op de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie kan, en zal, regelmatig geactualiseerd moeten worden mede vanwege beleidsvisies die nog lopen en waarvan het 'visie-deel' onderdeel moet worden van de omgevingsvisie.

1.3. Budget voor de uitwerking van de ambities is voorsnog niet aanwezig

De Omgevingsvisie bevat geen financiële paragraaf met gedetailleerde uitwerking van maatregelen en investeringen met bijbehorende financiële consequenties. Nadere uitwerking is nodig voor het inzichtelijk maken van de financiële consequenties op de (middel) lange termijn.

1.4. De Omgevingsvisie is een digitale visie die fysiek gearchiveerd wordt

De voorliggende omgevingsvisie is een digitale visie in websitevorm. Ook de participatie en formele inspraak hebben via deze digitale vorm plaatsgevonden. Om te borgen dat de juiste versies en wijzigingen goed gearchiveerd worden, wordt er ook een word/pdf variant van de teksten op de website opgeslagen. Dit document komt ook als doorverwijzing op de website van de omgevingsvisie te staan.

Financiën

Het voorstel heeft geen zelfstandige financiële gevolgen.

Uitvoering

Ten eerste wordt na vaststelling van de Omgevingsvisie gestart met het uitwerken van uitvoeringsprogramma's zoals het uitvoeringsprogramma centrum. Ten tweede worden diverse andere beleidsnota's verder uitgewerkt waarvoor de Omgevingsvisie het inhoudelijke uitgangspunt is, zoals eerder benoemd in het kader van het actualisatieproces. Ten derde worden volgende stappen gezet in de implementatie van de Omgevingswet, waaronder de ontwikkeling van het Omgevingsplan en het verkennen van de mogelijkheden voor het inzetten van Omgevingsprogramma's. Ten vierde wordt het actualisatieproces voorbereid, zodat deze Omgevingsvisie geactualiseerd is en op onderdelen aangepast vóór 1 januari 2024. Dit is de datum waarop de omgevingswet voorschrijft dat beleidsintegratie plaatsgevonden heeft.

Communicatie

De Omgevingsvisie wordt gepubliceerd via de officiële website voor ruimtelijke plannen met een juridische status, namelijk www.ruimtelijkeplannen.nl. In het kader van de succesvolle campagne 'Veendam Vooruit' wordt deze omgevingsvisie uitgewerkt in een publieksversie die ook uitgereikt kan worden aan bv nieuwe inwoners en bedrijven. In deze publieksversie worden de kernboodschap van de Omgevingsvisie en belangrijke (nieuwe) beleidsaccenten uitgelicht. Daarnaast wordt er na de vaststelling een campagne ontwikkelt om de mogelijkheden en werking van de omgevingsvisie kenbaar te maken.

Naast de bekendmaking op grond van 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening van het vaststellingsbesluit, worden de indieners van de zienswijzen schriftelijk ingelicht over de vaststelling en de daartegen openstaande rechtsgang. Een aantal instanties wordt digitaal geïnformeerd over de vaststelling van de omgevingsvisie

Bijlagen

- Omgevingsvisie.veendam.nl (digitaal)
- Nota beantwoording zienswijzen en wijzigingen ontwerp omgevingsvisie

burgemeester en wethouders van Veendam,

burgemeester,

B.H.M. Link

secretaris,

M. Schomper

Nummer: 2021R0104

De raad der gemeente Veendam
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 08-12-2021

besluit

1. In te stemmen met de reacties op de ingebrachte zienswijzen, zoals verwoord in de bijgevoegde "Nota zienswijzen omgevingsvisie d.d. 14 december 2021 vastgesteld in B&W;
2. De in de "Nota zienswijzen omgevingsvisie voorgestelde aanpassingen in de (ontwerp) Omgevingsvisie aan te brengen;
3. De aldus gewijzigde Omgevingsvisie 2040 met ID-nummer NL.IMRO.0047.10STOvisie2022-0401 vast te stellen als structuurvisie zoals bedoeld in art. 2.1, lid 1 van de Wet ruimtelijke ordening;
4. De op 16 februari 2015 vastgestelde structuurvisie in te trekken.

Besloten in de openbare vergadering van 07-02-2022

De raad voornoemd,

Voorzitter,

B.H.M. Link

Griffier,

A.A. Swart

Nota beantwoording zienswijzen en wijzigingen Ontwerp-Omgevingsvisie Veendam

Procedure

De ontwerp-omgevingsvisie heeft vanaf 16 september 2021 online ter inzage gelegen op omgevingsvisie.veendam.nl. Tot 30 oktober konden online, mondelinge of schriftelijke reacties als zienswijzen bij het college van burgemeester en wethouders worden ingediend.

Zienswijzen

In de periode van terinzagelegging zijn in totaal twintig zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn op basis van de Wet bescherming persoonsgegevens geanonimiseerd. Daar is bepaald dat NAW-gegevens (Naam, Adres en Woonplaats van de indiener van de zienswijze) van natuurlijke personen niet elektronisch beschikbaar mogen worden gesteld.

In totaal gaat het om de volgende zienswijzen:

1. Bereikbaarheid Sorghvliet (2021-007714)
2. Rolstoeltoegankelijkheid (2021-008749)
3. Cumela brancheorganisatie (2021-010830)
4. Openheid buitengebied (2021-011267)
5. ProRail (2021-011951)
6. LTO Noord (2021-012785)
7. Diverse onderdelen (2021-012978)
8. Erfgoed (2021-012884)
9. Veiligheidsregio Groningen (2021-013136)
10. Diverse bedrijventerreinen (2021-012136)
11. Bodemdaling (2021-012411)
12. Groen en bodemdaling (2021-013124)
13. Natuur en milieufederatie (2021-013136)
14. Veendam-Noord (2021-012272)
15. Landbouwbedrijf (2021-013331)

16. Alders makelaars/Vestal VGM (2021-013568)
17. Acantus (2021-012936)
18. Waterschap Hunze en Aa's (2021-01306)
19. Zienswijze landbouw (2021-013203)
20. Groen- en wijkenstructuren (2021-012978)

Beantwoording zienswijzen en aanpassingen

Hieronder wordt door de gemeente gereageerd op te onderscheiden aspecten van de binnengekomen zienswijzen. Tevens wordt vermeld of er een aanpassing van de omgevingsvisie plaats zal vinden als een gevolg daarvan en, zo ja, hoe die aanpassing eruitziet.

Ambtshalve wijzigingen

Tevens volgt een overzicht van ambtshalve gewijzigde tekst in de ontwerp-omgevingsvisie. Kleine tekstuele aanpassingen zijn daarin niet uitgelicht.

Beantwoording zienswijzen en aanpassingen

1. Bereikbaarheid Sorghvliet (2021-007714)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De indiener mist een ontwikkeling met betrekking tot het ontsluiten van het verkeer voor de wijk Sorghvliet richting de N33. Plan was om het verkeer wat vanuit Sorgvliet via de Skagerrak komt rechtstreeks naar de Industrieweg te leiden, maar komt hier niet terug.	Bereikbaarheid	De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het beleid op het gebied van bereikbaarheid. Verdere uitwerking daarvan vindt plaats in het Mobiliteitsplan. Daarin komt de problematische bereikbaarheid van Veendam-Zuid aan de orde. De bereikbaarheid van Sorghvliet behoort daartoe. De verbinding van de DWM-weg met de Bendiksstraat/Skagerrak wordt als een van de mogelijke oplossingen onderzocht. Aanpassing: verwijzing naar het mobiliteitsplan opnemen in de omgevingsvisie.

2. Rolstoeltoegankelijkheid (2021-008749)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	Indiener vraagt aandacht voor het feit dat Veendam roelstoelonvriendelijk is. Er zijn weinig speciale parkeerplaatsen, veel losliggende tegels en veel hoge drempels voor openbare voorzieningen.	Bereikbaarheid/Voorzieningen	De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het beleid op het gebied van bereikbaarheid en voorzieningen. De aandachtspunten van de indiener worden meegenomen bij nadere beleidsvorming, onder andere in het uitvoeringsprogramma centrum. Verder is het iets waarmee we rekening houden bij de inrichting van gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte in het algemeen. Aanpassing: verwijzing naar het uitvoeringsprogramma centrum opnemen in de tekst van de omgevingsvisie.

3. Cumela brancheorganisatie (2021-010830)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	Het bestaansrecht van Cumela-bedrijven in het buitengebied dient erkend te worden. Daarbij moeten mogelijkheden gecreëerd worden om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen alsook te kunnen uitbreiden, alsmede nieuwvestiging in het buitengebied mogelijk te maken om uitvoering te kunnen geven aan de in de omgevingsvisie vermelde ambities – beheer en behoud van de openbare ruimte, lokale circulaire economie en duurzaamheid. Niet op industrieterreinen.	Buitengebied	Het belang van bedrijven die vertegenwoordigd worden door de indiener wordt erkend. Vestiging van dergelijke bedrijven kan naar omstandigheden zowel plaatsvinden op industrieterreinen als in het buitengebied. Daarin wordt maatwerk geboden. Dat kan zowel onder de bestemming Agrarisch Hulpbedrijf als met afwijking onder voorwaarden als nevenactiviteit agrarisch aanverwante functies onder de bestemming Agrarisch. Geen aanpassing.
2	Bij het opnemen van omgevingswaarden moet rekening worden gehouden met de ontwikkelingen die voor deze bedrijven belangrijk zijn in de fysieke leefomgeving.	Buitengebied	Omgevingswaarden zijn normstellende instrumenten om het beleid uit te voeren. Mogelijke omgevingswaarden op basis van deze omgevingsvisie, of nader te stellen beleid worden opgenomen in een omgevingsprogramma en/of in het nader vast te stellen omgevingsplan. Geen aanpassing.

4. Openheid buitengebied (2021-011267)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	Uitgangspunt in het buitengebied is het behoud van het open landschap. Dit is	Buitengebied	Het gebied dat de indiener aanhaalt in zijn zienswijze, wordt in de omgevingsvisie aangeduid als buitengebied. Daarin wordt geen verschil

<p>overal in de omgevingsvisie verwerkt, behalve voor het huis van de indiener, waar geen landbouwbestemming op de grond zit. De indiener wil dat het open landschap ook daar (deel van Borgercompagnie) gehandhaafd blijft, in tegenstelling tot andere ontwikkelingen als zonneparken.</p>		<p>gemaakt met de rest van het buitengebied in de gemeente. Voor het gedeelte van het bodemdalingsgebied waar excessieve waterhuishoudkundige maatregelen benodigd zijn voor functiebehoud in de toekomst, heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat het advies gegeven te starten met een gebiedsproces. Dat zal in de nabije toekomst onder regie van de provincie van start gaan, waarbij een eventuele benodigde functiewijziging ook wordt onderzocht. Het specifieke gebied dat hierbij gehanteerd wordt, wordt nader vastgesteld.</p> <p>Aanpassing: verwijzing naar de zonnevisie en het gebiedsproces opnemen in de omgevingsvisie.</p>
--	--	--

5. ProRail (2021-011951)

#	<i>Inhoud opmerking</i>	<i>Betreft</i>	<i>Reactie gemeente en verwerking</i>
1	<p>Verzoek om voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).</p>	<p>Externe veiligheid</p>	<p>We erkennen het belang van het thema veiligheid in de ruimtelijke ordening. Dit zal voornamelijk bij nadere beleids- en besluitvorming een rol spelen. Bijvoorbeeld in het veiligheidsplan en een actualisatie van deze visie. Om dit in de strategische hoofdlijnen van beleid in deze omgevingsvisie te borgen, zal een algemene tekst aan dit document toegevoegd worden.</p> <p>Aanpassing: toevoegen onder de kop ‘Milieu, water en bodem’:</p> <p>“Ten slotte zoeken we met betrekking tot omgevingsveiligheid samenwerking met de relevante partners om de veiligheid in Veendam te waarborgen. Bij alle ontwikkelingen zal de veiligheid als integraal onderdeel worden meegenomen. Indien ontwikkelingen plaatsvinden rond risicobronnen worden de veiligheidsafstanden zoals deze wettelijk zijn</p>

			vastgesteld gehanteerd en worden de mogelijke risico's in beeld gebracht.”
2	Verzoek om voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds).	Geluid	In de omgevingsvisie zijn de hoofdlijnen op het gebied van geluid gegeven. Specifiekere uitwerking daarvan vindt later plaats in aanvullend(e) beleid en normstelling. Geen aanpassing.
3	Bij bebouwing dichtbij het spoor kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. Verzoek om dit bij ruimtelijke plannen mee te nemen in het kader van goede ruimtelijke ordening en zorgvuldige voorbereiding.	Trillingen	De huidige omgevingsvisie heeft hierop geen effect. Bij eventuele verdere beleidsvorming, normstelling in de vorm van het omgevingsplan en besluitvorming zal hiermee rekening worden gehouden. Geen aanpassing.
4	Er wordt aangeraden het aspect trillingen op te nemen in de omgevingsvisie.	Trillingen	In het omgevingsplan dienen normen opgenomen te worden voor de bescherming van trilling gevoelige gebouwen tegen trillingen van bedrijven. Daarin wordt bepaald welke trillingen door een activiteit in trilling gevoelige ruimten aanvaardbaar zijn. Dergelijke regels gelden voor vergunningplichtige milieubelastende activiteiten. Geen aanpassing.
5	Percelen van ProRail die in de omgevingsvisie opgenomen zijn, mogen niet gebruikt worden zonder toestemming van ProRail.	Eigendom ProRail	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
6	Er wordt verzocht alle percelen van ProRail te voorzien van de bestemming Verkeer-Railverkeer.	Bestemmingen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
7	Verzoek om ProRail in aanloop naar de	Bouwplannen	Bij verdere beleidsvorming, normstelling in de vorm van het omgevingsplan

	Omgevingswet te betrekken bij bouwplannen in de nabijheid van het spoor.		en besluitvorming zal hiermee rekening worden gehouden. In de omgevingsvisie is het enige project nabij het spoor de uitbreiding van de bedrijventerreinen ten zuiden van Dallen II. Geen aanpassing.
8	Verzoek om ProRail te contacteren als de omgevingsvisie of toekomstige ruimtelijke plannen effect hebben op overwegen.	Overwegen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
9	Gemeente dient te borgen dat het waterpeil niet wijzigt ten behoeve van de stabiliteit van het spoor.	Werkzaamheden in nabijheid spoor	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
10	Gemeente dient te borgen dat werkzaamheden geen invloed hebben op de stabiliteit van het spoor.	Werkzaamheden in nabijheid spoor	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
11	De gemeente dient bij werkzaamheden in de nabijheid van het spoor rekening te houden met art. 19 Spoorwegwet.	Werkzaamheden in nabijheid spoor	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
12	Verzoek voor behoud bestemming Spoorwegdoeleinden of Railverkeer en geen dubbelbestemmingen.	Bestemmingen	Bij normstelling in de vorm van het omgevingsplan, zal de juiste bestemming aan percelen van ProRail gegeven worden. Dubbelbestemmingen kunnen daarbij niet op voorhand worden uitgesloten. Dit betreft echter voornamelijk/uitsluitend het beschermen van aanwezige of te verwachten waarden (beschermde gezichten, archeologie) en aanwezige of geprojecteerde nutsvoorzieningen (leidingen). Geen aanpassing.
13	Onderstations mogen niet vervallen en moeten bereikbaar zijn voor	Onderstations	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.

	onderhouds- en hulpdiensten.		
14	Zicht op hoofdingang station behouden in verband met vindbaarheid.	Zichtbaarheid station	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
15	Verzoek rekening te houden met windbeleving op station, ook bij plaatsen hoogbouw.	Windbeleving station	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
16	Verzoek bij bouwplannen rekening te houden met mogelijke schaduwwerking op zonnepanelen van ProRail.	Schaduwwerking station	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.

6. LTO Noord (2021-012785)

#	<i>Inhoud opmerking</i>	<i>Betreft</i>	<i>Reactie gemeente en verwerking</i>
1	De indiener kan met digitale terinzagelegging niet uit de voeten, heeft de gemeente daarop gewezen en betreurt het feit dat de ontwerp-omgevingsvisie niet fysiek ter inzage is gelegd.	Terinzagelegging	Na invoering is artikel 16.26 van de Omgevingswet van toepassing op de voorbereiding van de omgevingsvisie. Daarin wordt vermeld dat terinzagelegging via de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht dient te verlopen. Dit is op dit moment tevens het geval voor structuurvisies onder de huidige Wet ruimtelijke ordening. Daarin is geen wettelijke bepaling opgenomen over het feit dat terinzagelegging fysiek plaats dient te vinden. De gemeente heeft deze procedure gevolgd en heeft ervoor gekozen de omgevingsvisie online beschikbaar te stellen. Dit past bij de vorm van de omgevingsvisie. Daarnaast sluit het aan op de wensen van de Omgevingswet, die juist een goede digitale informatievoorziening voor ogen heeft. De omgevingsvisie moet volgens die wet dan ook digitaal raadpleegbaar zijn. Geen aanpassing.

7. Diverse onderdelen (2021-012978)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De omgevingsvisie bevat veel onjuistheden en bijzondere oorzaak-effectverbanden, met een hele andere kijk op feiten, oorzaken en effecten dan de wetenschappelijke wereld heeft of in andere beleidskaders is opgenomen. Verzoek om juiste feiten, interpretaties en verbanden toe te voegen. Daarnaast levert de indiener verbeteringen in de tekst aan in deze zienswijze.	Algemeen	De zienswijze is met aandacht bestudeerd. In de hieronder volgende reacties is per geval bekeken of een aanpassing van de omgevingsvisie benodigd is. Aanpassing/geen aanpassing per geval.
2	Veel problemen worden benoemd zonder dat er maatregelen tegenover staan. Verzoek om te motiveren waarom dit het geval is.	Algemeen	Het abstractieniveau van de omgevingsvisie leent zich ervoor om de strategische hoofdlijnen van het beleid te bevatten. Verdere uitwerking van maatregelen zal plaatsvinden in ander beleid, bijvoorbeeld in programma's. Normstelling op basis van deze visie vindt plaats in het toekomstige omgevingsplan. Geen aanpassing.
3	De afweging waarom het ene probleem wel en het andere niet wordt aangepakt, ontbreekt.	Algemeen	De zienswijze is met aandacht bestudeerd. In de hieronder volgende reacties is per geval bekeken of een aanpassing van de omgevingsvisie benodigd is. Aanpassing/geen aanpassing per geval.
4	Bij veel maatregelen wordt niet benoemd hoe of waarin dit verder uitgewerkt wordt. Dit is wel het geval voor de woonzorgvisie, de woonvisie, de centrumvisie, een IHP, een recreatievisie	Algemeen	De omgevingsvisie bevat de strategische hoofdlijnen van het beleid. Uitwerking daarvan vindt plaats in ander beleid, bijvoorbeeld in programma's. Deze omgevingsvisie zal aangepast worden in die zin dat waar mogelijk beleidsmatige verwijzingen worden aangebracht.

	<p>een groennorm. Het overige kenmerkt zich door "we gaan ernaar kijken", "we zorgen voor", "we nemen het mee".</p> <p>Verzoek om te concretiseren en aan te geven wanneer dit verder uitgewerkt wordt en in welk beleidskader.</p>		<p>Aanpassing: beleidsmatige verwijzingen aanbrengen in de gehele omgevingsvisie.</p>
5	<p>Moderne milieuproblemen als ZZS-problematiek worden niet benoemd, slechts milieuproblemen die allang zijn verankerd in beleid.</p>	Milieu algemeen	<p>De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het strategisch beleid. Deze kan een algemene tekst bevatten met een verwijzing naar ZZS-problematiek. Zeer zorgwekkende stoffen zijn al zeer stringent door wet- en regelgeving gedekt. Dit volgen wij. Zowel op het gebied van het structureel wegnemen van milieurisico's als aanpak bij problemen is onderdeel nadere besluitvorming.</p> <p>Aanpassing: toevoegen algemene tekst onder het aspect 'Milieu, water en bodem' over zeer zorgwekkende stoffen, dat we landelijke wet- en regelgeving volgen en het bij nadere besluitvorming wordt meegenomen.</p>
6	<p>De gemeente Veendam dient te erkennen dat bodemdaling schade veroorzaakt, dient de bodemdaling te willen stoppen en gaat een oplossing zoeken voor de gevolgen van de daling.</p>	Bodemdalingsgebied algemeen	<p>In de afweging voor nieuwe mijnbouwactiviteiten waar diepe bodemdaling bij komt kijken, zijn veiligheid voor inwoners en het risico op schade aan het oppervlak belangrijke afwegingen. Voor het technische oordeel op deze aspecten laat de gemeente zich voor een belangrijk deel adviseren door het Staatstoezicht op de Mijnen en onderzoeksinstituten als TNO. Hieruit is vooralsnog gebleken dat diepe bodemdaling als gevolg van zoutwinning niet leidt tot schade aan gebouwen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
7	<p>Er wordt geen rekening gehouden met dorps- en wijkvisies die onder begeleiding van gemeenteambtenaren</p>	Algemeen	<p>De dorps – en wijkagenda's zijn betrokken bij het opstellen van de omgevingsvisie. Daarnaast konden inwoners reageren op de wijkprikkers en zijn gesprekken gevoerd met stakeholders, waaronder vertegenwoordigers</p>

	in het kader van wijkgericht werken zijn opgesteld.		van wijk- en buurtbeheer. Aanpassing: in de tekst van de omgevingsvisie aangeven dat deze koppeling plaats heeft gevonden.
8	Bareveld, Wildervank en ook Ommelanderswijk zijn andere lintdorpen dan Borgercompagnie (met uitzondering van het oostelijk deel met Numero Dertien), Wildervanksterdallen en Zuidwending. De eerste drie zijn dicht bebouwd met een grote diversiteit in aanbod en kennen niet-agrarische bedrijvigheid en winkels. Bij de andere drie speelt landbouw duidelijk de hoofdrol. De visie zou onderscheid moeten maken tussen deze lintdorpen omdat de thema's duidelijk anders zijn.	Lintdorpen	Met uitzondering van de kom van Wildervank, die dan ook onder de woongebieden is gerangschikt, zijn er ook in de dorpen Bareveld en Ommelanderswijk en het lint van Wildervank geen winkels. Op het schaalniveau van de visie zijn er voldoende overeenkomsten om deze dorpen samen te beschouwen, met als belangrijk uitgangspunt dat de gemeente hier functiewijzigingen voorstaat, met name wanneer agrarische bedrijven beëindigd worden. Uiteraard zijn er verschillen tussen de dorpen, die zullen waar nodig een plek krijgen in het omgevingsplan. Aanpassing: verduidelijken hoe om te gaan met samenloop van meerdere gebieden bijvoorbeeld 'woongebieden' en 'lintdorpen'.
9	Borgercompagnie heeft zijn eigen dorpsvisie, opgesteld onder begeleiding van de gemeente Veendam via het wijkgericht werken. Het verbaast dan ook, niet alleen nu maar al decennia, dat deze dorpsvisie niet meegenomen wordt in gemeentelijke visies en beleidsplannen. In 2004 stelt Borgercompagnie dat behoefte is aan woningbouw voor starters en ouderen.	Dorpsvisie Borgercompagnie	In de vigerende woonvisie – <i>Woonvisie Veendam 2019-2023</i> – is voor het buitengebied en het lint van Wildervank het parool vooral in stand houden en verbeteren. Dit sluit uiteraard een incidentele toevoeging of vervanging niet uit. Toevoeging van nieuwbouw is bovendien maatwerk en hangt mede af van de mogelijkheden in het bestemmingsplan. Aanpassing: verwijzing naar woonvisie in de tekst van de omgevingsvisie en het toekomstige uitvoeringsprogramma wonen.

	In 2012 dat woningtypen aanwezig zijn voor diverse doelgroepen, dat er nieuwbouw plaats vindt of heeft gevonden op oude bebouwingslocatie en dat boerderijen door verbouw voor meerdere doeleinden of woningbouw behouden blijven en daardoor bijdragen aan de karakteristieke uitstraling van het dorp.		
10	Het criterium leegstand is erg beperkend. Voorstel om de eerste zin van de alinea 'Toekomstperspectief' van de Lintdorpen te wijzigen in: "Naast het faciliteren in de bereikbaarheid van voorzieningen willen we de leefbaarheid van de lintdorpen versterken door functiewijzigingen in leegstaande panden in de linten toe te staan."	Lintdorpen	Het toestaan van functiewijzigingen kan verbreed worden door naast leegstand ook leegkomende panden aan te halen. Aanpassen: naast "leegstaande" ook "leegkomende" panden in de tekst verwerken.
11	In de dorpsvisies van Borgercompagnie van 2004 en 2012 is aangegeven dat de verbouw van boerderijen of andere leegstaande panden tot meerdere woningen wenselijk is. Dit is ook een manier om historisch waardevolle bebouwing te behouden. Daarnaast kunnen daarin starters plaatsnemen. Deze jonge mensen dragen bij aan de leefbaarheid. In boerderijen te	Lintdorpen/Wonen	De precieze invulling van wat in leegstaande panden kan worden toegestaan wordt nader uitgewerkt, bijvoorbeeld in het toekomstige uitvoeringsprogramma wonen. In feite staat dit al in de omgevingsvisie, alleen wordt hier alleen gesproken over de woonzorgvisie: "Afhankelijk van de locatie en plek willen we ruimte geven aan nieuwe invullingen, met name in leegstaande panden waar nu alleen een agrarische functie is toegestaan. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan recreatie en kleinschalige woon-zorginstellingen. De precieze invulling die we in deze leegstaande panden willen toestaan, werken we verder uit in het uitvoeringsprogramma wonen."

	Borgercompagnie kunnen naast jonge dorpsbewoners ook senioren gevestigd worden aansluitend bij de wens van woon-zorginstellingen. Verzoek om in de visie op te nemen dat meer onder-één-kap woningen mogelijk zijn in agrarische gebouwen.		Aanpassing: laatste woord in de betreffende zin (zie hierboven): woonzorgvisie wijzigen in uitvoeringsprogramma wonen.
12	U geeft aan 60 meer woningen te willen realiseren dan eerder verwacht werd. Deze 60 woningen zouden in de agrarische lintdorpen gerealiseerd kunnen worden zonder dat dit ten koste gaat van het karakter van de dorpen. De indiener stuurt daarvoor een uitwerking mee. Op deze wijze is sprake van een harmonieuze inpassing van nieuwe woningen in de lintdorpen, zonder dat het agrarische karakter van de dorpen wordt aangetast. De indiener geeft aan dat dit wellicht te detaillistisch is voor de omgevingsvisie en beter in de woonvisie past.	Lintdorpen/Wonen	We sluiten aan bij de opmerking van de indiener dat dit te detaillistisch is voor de omgevingsvisie. De verdeling van de woningbouwplannen over de gemeente zal nader uitgewerkt worden in de woningbouwprogrammering en in het toekomstige uitvoeringsprogramma wonen. Aanpassing: een verwijzing naar het uitvoeringsprogramma wonen wordt in de tekst van de omgevingsvisie opgenomen.
13	Er is vanuit de dorpen behoefte aan enige nieuwbouw. Dit kan goed op locaties die vroeger bebouwd zijn geweest.	Lintdorpen/Wonen	In de huidige woonvisie staat dat in het buitengebied en het lint het parool vooral instandhouding en verbetering is en dat dit een incidentele toevoeging of vervanging niet uitsluit. Toevoeging van nieuwbouw is bovendien maatwerk. Geen aanpassing.

14	<p>In het hoofdstuk “Wonen en Ondernemen” wordt het ruimtelijke en economisch perspectief ook vermeld, net als onder “Lintdorpen.” In dat geval voor het gebied rondom de A7 en N33. De indiener vraagt zich af waarom in hetzelfde perspectief wordt gesproken over het onderwerp leegstaande agrarische bebouwing, gezien het feit dat het een andere thematiek betreft.</p>	Lintdorpen/Wonen	<p>In het regionale <i>Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio</i> worden de mogelijkheden voor bedrijfsvestiging en –uitbreiding in het gebied rond de A7 en N33 verkend. In dat perspectief wordt geconstateerd dat leegkomende agrarische gebouwen en erven zich behalve voor wonen ook zouden kunnen lenen voor bedrijfsvestigingen. Dit sluit aan bij het gemeentelijk beleid voor functiewijzigingen in de lintdorpen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
15	<p>Tegelijk met het in stand houden van de openheid van het landschap wordt gesteld dat een andere invulling wordt gezocht voor het bodemdalingsgebied, zoals energie of recreatie. Het bijgevoegd kaartje van het bodemdalingsgebied Nedmag laat zien dat het complete gebied ten westen van Veendam in het bodemdalingsgebied ligt. Het een en ander is tegenstrijdig met elkaar. Verzoek om de andere invulling voor het bodemdalingsgebied te schrappen, mede op basis van de wens van omwonenden.</p>	Bodemdalingsgebied	<p>Het gebied waarvoor het onderzoek naar een gebiedsproces wordt opgestart is nog niet afgebakend, maar is erop ingesteld om zich alleen te richten op het gedeelte van het gebied waar de bodemdaling het grootst is en waarvoor in de toekomst veel aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn voor functiebehoud in relatie tot de waterstanden en beheersmaatregelen. Exacte invulling en mogelijkheden hierin zijn nog niet onderzocht. Uiteraard zullen de omgeving en haar bedrijven en bewoners betrokken worden zodra een dergelijk onderzoek gestart wordt. Wanneer het gebied waarop het gebiedsproces betrekking zal hebben afgebakend is, zal dit meegenomen worden in een actualisatie van de omgevingsvisie.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
16	<p>Het beleid van de provincie wordt gevolgd bij verduurzaming van landbouw. Er is geen actueel provinciaal beleid, het vorige is het programma</p>	Buitengebied/Landbouw	<p>Landbouw komt in de provinciale beleidsvorming op verschillende plekken naar voren. Bijvoorbeeld ook in het kader van de nieuw op te stellen provinciale omgevingsvisie. Verder is de opvolger van het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2017-2020 reeds opgesteld en</p>

	Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2017-2020. Naar welk beleid wordt verwezen?		gepubliceerd, namelijk het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024. Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024.
17	Aangegeven wordt dat er de wens is om een andere invulling te geven aan het bodemdalingsgebied. De indiener vraagt zich af wiens wens dit is, gezien de weerstand tegen een zonnepark aldaar. Mogelijk is het de wens van Nedmag, omdat zo minder betaald hoeft te worden voor drooglegging van landbouw. De indiener is van mening dat het gebied bestemd kan blijven voor landbouw.	Bodemdalingsgebied	In het vaststellingsbesluit omtrent het Winningsplan Nedmag 2018 van de minister van Economische Zaken en Klimaat is opgenomen dat de minister adviseert te starten met een gebiedsproces voor het gedeelte van de bodemdaling waar excessieve waterhuishoudkundige maatregelen benodigd zijn voor functiebehoud in de toekomst. Dit heeft geen gevolg voor de kosten die door Nedmag B.V. betaald worden, maar biedt meer een verkenning of deze gelden op een betere manier ingezet kunnen worden. Geen aanpassing.
18	Aangegeven wordt dat er plannen zijn voor ondergrondse opslagmogelijkheden, waarbij huidig beleid voortgezet wordt met het verbreden naar energie of recreatie. De indiener wijst erop dat de zinnen taalkundig aangepast dienen te worden.	Bodemdalingsgebied	Deze koppeling in de tekst is onjuist. Ondergrondse opslagmogelijkheden behoren voor deze bodemdaling (als gevolg van Nedmag) niet tot de mogelijkheden. De zoutcavernes van Nedmag zijn hiervoor ongeschikt. Aanpassing: de tekst wordt aangepast zodat ondergrondse opslag alleen betrekking heeft op Zuidwending.
19	Ervan uitgaande dat bovengronds mogelijkheden worden gecreëerd voor energie en recreatie, attendeert de indiener erop dat hiervoor nog geen beleid is. De zonnevisie is nog niet	Bodemdalingsgebied	Dat klopt. Een uitgebreide verkenning naar de mogelijkheden voor dit gebied moet nog worden uitgevoerd. Dit wordt ook uitgewerkt in de nader vast te stellen zonnevisie. Aanpassing: een verwijzing naar de zonnevisie wordt in de tekst van de

	definitief en het bestemmingsplan buitengebied kent alleen de bestemming landbouw.		omgevingsvisie opgenomen.
20	Als de Langeleegte bij Buitenwoel hoort, dan klopt de start van de bouwperiode niet. Wellicht is het niet terecht om de Langeleegte tot Buitenwoel te rekenen.	Woongebieden	Dit is een terechte opmerking van de indiener. Langeleegte wordt gerekend tot de buurt Buitenwoel, maar dateert van veel eerder dan de rest van Buitenwoel. Aanpassing: De zin "In de jaren '80 is gestart met de bouw van de wijk Buitenwoel, aan de noordwestzijde van Veendam " wijzigen in "De wijk Buitenwoel is gelegen aan de noordwestzijde van Veendam".
21	<i>Tiny houses</i> is een trend op de woningmarkt. Deze zijn goedkoper en geschikt voor starters. De indiener geeft aan dat met het oog op aantrekkelijkheid voor iedereen en het feit dat iedereen een geschikte woning moet kunnen vinden, ook plaats moet zijn voor dergelijke initiatieven. Elders in het land zijn ze goed bevallen.	Woongebieden	Dit thema is opgenomen in de woonvisie 2019-2023 gemeente Veendam. Hierin staat het volgende op p. 18 onder de kop Opgave sociale voorraad "Bij starters kan ook verkend worden in hoeverre tijdelijke oplossingen zoals <i>tiny houses</i> levensvatbaar zijn." Dit is een thema dat nader uitgewerkt gaat worden in het uitvoeringsprogramma wonen. Geen aanpassing.
22	De indiener vraagt zich af of hij goed begrijpt dat een zonnepark industrie betreft.	Bedrijventerreinen/duurzame energiebronnen	De huidige formulering kan verkeerd geïnterpreteerd worden. Uiteraard zijn zonneparken geen voorbeeld van industrie. Aanpassing: zin veranderen in: "Hier zijn verschillende industrieën te vinden waaronder een afvalverwerkingsbedrijf."
23	De indiener geeft aan dat het water tussen N33 en Dallen I/II wellicht ook een extra functie kan krijgen, door drijvende zonnepanelen te plaatsen. Dat	Bedrijventerreinen/duurzame energiebronnen	De omgevingsvisie bevat de strategische hoofdlijnen van het beleid. Verdere uitwerking daarvan vindt plaats in nader beleid, bijvoorbeeld in de Zonnevisie.

	past bij het industriële uiterlijk van de bedrijventerrein en voorkomt opoffering van landbouwgrond voor zonnepanelen.		Geen aanpassing.
24	De indiener vraagt zich af hoe het aanmoedigen van het plaatsen van zonnepanelen op daken van bedrijven in de praktijk zal plaatsvinden. Hij vraagt zich af wat de gemeente bedrijven te bieden heeft op dit vlak en is van mening dat de gemeente zich bezig dient te houden met het op orde krijgen van de energie-infrastructuur, in overleg met netbeheerders.	Bedrijventerreinen/duurzame energiebronnen	We moedigen het plaatsen van zonnepanelen op daken aan in het kader van het besparen van de openbare ruimte. Het is de geprefereerde locatie. Daarnaast is de energie-infrastructuur de verantwoordelijkheid van de netbeheerder en niet van de gemeente. Geen aanpassing.
25	In de visie wordt aangegeven dat bedrijventerreinen uitgebreid dienen te worden binnen de wettelijke gestelde normen, gelet op milieuhinder. De indiener geeft aan dat uitbreidingen van industrieterreinen getoetst dienen te worden aan allerlei normen en kaders middels een bestemmingsplanwijziging en eventueel een MER-procedure, dus dat deze passage in de tekst niets toevoegt.	Bedrijventerreinen	Deze passage haalt geen onwaarheden aan. Het gaat om een verduidelijking door te benadrukken dat er wordt getoetst aan de normen. Geen aanpassing.
26	De indiener geeft aan dat aangegeven dient te worden welk type bedrijven toegestaan mogen worden op industrieterreinen, gelet op de	Bedrijventerreinen	Deze info is voor ondernemers in te zien op www.ruimtelijkeplannen.nl Alle geldende bestemmingsplannen en ruimtelijke plannen zijn daar zichtbaar. Hierin kan de ondernemer zoeken op adres, via de kaart of op naam van een bestemmingsplan.

	wenselijkheid van vestiging.		Geen aanpassing
27	Er is ooit gesproken over een fastfood restaurant bij de entree vanaf de N33. De indiener geeft aan dat daarmee het gewenste aangename leefklimaat en het verfraaien van de entree verkleind wordt. Zwerfafval zal overal te vinden zijn en een onaantrekkelijk lelijk aanzicht geven.	Bedrijventerreinen	Ter voorkoming van afname van het leefklimaat en verslonzing van de omgeving, zijn contractuele afspraken met de initiatiefnemer gemaakt. Geen aanpassing.
28	De indiener wijst erop dat in het toekomstperspectief niet wordt benoemd wat gedaan gaat worden met enkele "rotte kiezen" op de bedrijventerreinen. Hij wijst erop dat deze inbreidingsmogelijkheden benut dienen te worden voordat gekeken wordt naar uitbreiding.	Bedrijventerreinen	In <i>Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio</i> waaraan de gemeente deelneemt, is een actieve rol in genomen om de bestaande terreinen te revitaliseren. Aanpassing: een verwijzing naar het Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio wordt in de tekst van de omgevingsvisie opgenomen.
29	Als inbreiding op bedrijventerreinen niet mogelijk is vanwege omvang of geluidscontouren, kan gekeken worden of deze locaties geschikt zijn voor duurzame energiebronnen.	Bedrijventerreinen/duurzame energiebronnen	Deze gebieden maken momenteel geen deel uit van de zoekgebieden voor dergelijke ontwikkelingen. Geen aanpassing.
30	Om recreatiegebied aantrekkelijk te houden, zijn acties nodig. De indiener vraagt wat de gemeente doet voor het behoud van waterkwaliteit, mede gelet op blauwalg; de beperkte omvang van	Recreatiegebieden	Wij onderschrijven het belang van waterrecreatie in Veendam. In verdere planvorming kan aandacht gevraagd worden voor het uitbreiden/uitdiepen van deze zwemvoorziening. Momenteel bestaan hiervoor nog geen plannen.

	het zwemwater; het strand bij het Koetshuis; de lelijke entree bij de Bergweg; en de eikenprocessierups.		De locatie Langeboschemeer kampt al jaren met blauwalg-problematiek. Gebleken is dat dit probleem niet eenvoudig op te lossen is, ondanks verschillende pogingen in de afgelopen jaren. Momenteel wordt onderzocht of deze zwemlocatie mogelijk verplaatst kan worden naar een andere locatie aan het Langeboschemeer, waar dit probleem minder aanwezig is. Voor het antwoord omtrent de eikenprocessierups, zie het antwoord op onderdeel 53 van deze zienswijze. Geen aanpassing.
31	De indiener wijst erop dat ouderen niet alleen langer thuis willen wonen, maar dat ook moeten. Hij wijst erop dat het scheiden van woon- en zorgfuncties er juist niet voor zorgt dat ouderen langer thuis wonen. Hij verwijst daarbij naar het landelijke programma “Langer thuis.”	Wonen	De reactie van de indiener is terecht. Aanpassing: De zin “Een ontwikkeling die hierbij meespeelt is dat ouderen langer zelfstandig <u>willen</u> blijven wonen.” wordt gewijzigd in: “Een ontwikkeling die hierbij meespeelt is dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen.”
32	De indiener vraagt zich af in hoeverre het meer duurzaam verwarmen van woningen gevolgen heeft voor de woningvoorraad.	Wonen	Zienswijze gaat over de volgende zin: “De uitdaging om woningen niet meer met gas, maar op een meer duurzame wijze te verwarmen heeft ook gevolgen voor de woningvoorraad.” Dit is een wat onduidelijke zin. Aanpassing: zin schrappen.
33	De indiener geeft aan dat in de zin “De ontwikkelingen die op ons afkomen ... woningvoorraad” ook het type of soort woning benoemd dient te worden.	Wonen	De zienswijze gaat over de volgende zin: “De ontwikkelingen die op ons afkomen vragen om aanpassingen van onze woningvoorraad.” Om hierbij het soort woningen te noemen is te detaillistisch voor de strategische hoofdlijnen van het beleid die centraal staan in de omgevingsvisie. Geen aanpassing.

34	Behalve dat de gemeente met ondernemers gaat samenwerken om ruimtes boven winkels om te bouwen tot woningen, lijkt het alsof ze alle andere acties zelf wil gaan doen. De gemeente gaat woningen bouwen en winkels transformeren tot woningen. Volgens mij is dat niet de rol van de gemeente noch de mogelijkheid. De indiener vraagt zich af met wie de gemeente deze acties oppakt.	Wonen	De gemeente gaat dit inderdaad allemaal niet zelf uitvoeren, maar faciliteert en stimuleert dat dit uitgevoerd wordt door partijen als woningcorporaties en ontwikkelaars. Aanpassing: tekst naar strekking van reactie wijzigen.
35	De indiener geeft aan dat het zonde is om een website te maken voor verbetering en verduurzaming van woningen. Daar zijn volgens hem al genoeg websites voor en pandjesbazen zullen dergelijke websites niet zomaar uit zichzelf bezoeken. De indiener vraagt om meer effectieve methoden te bedenken om particuliere verhuurders te stimuleren.	Wonen/Duurzaamheid	Voor particuliere eigenaren kan een website met goede informatie over verduurzamen van de woning een meerwaarde hebben. Zo ook voor particuliere verhuurders, wellicht in mindere mate. Aanpassing: de zin “We stimuleren deze woningeigenaren door voorlichting” meer toespitsen op huiseigenaren in het algemeen.
36	De indiener wijst erop dat realisatie van woningen in de lintdorpen mogelijk dient te zijn, aansluitend op de wens van de dorpen.	Wonen/Lintdorpen	Dit is nader uit te werken in het uitvoeringsprogramma wonen. Deze zal mede worden gebaseerd op het nieuwe woningmarktonderzoek. Dit is te detaillistisch voor de strategische hoofdlijnen van beleid in de omgevingsvisie. Geen aanpassing.
37	Veilige fietspaden creëren gaat volgens	Bereikbaarheid	Veilige fietspaden gaat inderdaad over meer dan alleen het verbreden van

	de indiener om meer dan verbreden alleen. Andere aanpassingen zijn nodig om Veendam veilig te maken voor de elektrische fiets: hobbels, oneffenheden, haakse bochten, paaltjes, belijning. Met het oog op verbreden, wijst de indiener erop dat het overgroeïende gras jaarlijks weggehaald moet worden, aangezien dit ruimte scheelt.		<p>fietspaden. Het wegwerken van hobbels, oneffenheden en overgroeïend gras is onderdeel van het reguliere onderhoud aan fietspaden. De direct aan de verkeersveiligheid gekoppelde zaken als (het waar mogelijk verwijderen van) haakse bochten en paaltjes en het waar noodzakelijk aanbrengen van belijning worden opgepakt als onderdeel van het uitvoeringsprogramma mobiliteit.</p> <p>Aanpassing: een verwijzing naar uitvoeringsprogramma mobiliteit wordt in de tekst van de omgevingsvisie opgenomen.</p>
38	De doelstelling zou moeten zijn om woon-werkverkeer per fiets te stimuleren. Met goede fietssnelwegen naar de gebieden met veel werkgelegenheid zullen meer bewoners op de fiets gaan, wat de gezondheid en het milieu bevordert.	Bereikbaarheid	<p>De Fietsstrategie 2016-2025 van de provincie Groningen biedt de kaders voor ons eigen gemeentelijk fietsnetwerk. In de Fietsstrategie staan de belangrijkste regionale hoofdfietsverbindingen, waaronder 'fietssnelwegen', tussen de Groningse kernen en/of openbare vervoersvoorzieningen. Regionale 'fietssnelwegen' maken daarvan onderdeel uit. Binnen ons gemeentelijk fietsnetwerk onderscheiden we drie categorieën: het primaire fietsnetwerk, het secundaire fietsnetwerk en het recreatief fietsnetwerk. De primaire fietsroutes voorzien in directe, snelle verbindingen tussen woonwijken en het winkelcentrum, maar ook in bestemmingen als Muntendam en Wildervank, en sluiten aan op de regionale hoofdfietsverbindingen. Secundaire fietsroutes verbinden woonbuurten met voorzieningen en werklocaties (basisscholen, kantoren, wijkwinkels, buurthuizen, verenigingsgebouwen). Voorts sluiten de secundaire routes aan op de primaire routes. Met dit fietsnetwerk wordt het woon-werk verkeer per fiets naar onze mening in voldoende mate gefaciliteerd.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
39	De wens tot meer laadpalen dient	Bereikbaarheid	De komende jaren zal het elektrisch vervoer ook in Veendam verder

	<p>volgens de indiener duidelijk een plek te krijgen in alle lagen van de organisatie, zodat het niet slechts een wens betreft. Hij vraagt aan te geven in welk beleidsdocument dit verder uitgewerkt wordt.</p>		<p>toenemen. Daarnaast voorzien wij ook een toename van duurzame brandstoffen, zoals waterstof, biodiesel en biogas.</p> <p>Het opladen van elektrische voertuigen gebeurt veelal thuis. Voor bezitters van elektrische voertuigen, die geen mogelijkheid hebben om deze op eigen terrein op te laden, heeft de gemeente in totaal 120 locaties aangewezen waar openbare laadpalen geplaatst kunnen worden. De ontwikkelingen op het gebied van elektrisch laden gaan overigens hard. Er kan bijvoorbeeld steeds sneller worden geladen. Dat biedt kansen om snellaadmogelijkheden te realiseren bij bijvoorbeeld huidige tankstations. Ook kunnen daar faciliteiten voor het tanken van duurzame brandstoffen zoals waterstof, biodiesel en biogas geconcentreerd worden. De noodzaak tot het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte komt daarmee dan wel in een ander daglicht te staan.</p> <p>Op provinciaal niveau wordt er gewezen op de noodzaak/wenselijkheid voor het opstellen van een beleidsplan voor het verder uitbreiden van de laadmogelijkheden en daarmee het verder faciliteren van het elektrisch vervoer. Op gemeentelijk niveau wordt er nog nagedacht over nut en noodzaak van een dergelijk beleidsdocument. Mede gelet op de toekomstige ontwikkelingen zoals hiervoor aangegeven.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
40	<p>Met het oog op vergrijzing wijst de indiener erop dat 65-plussers zijn begonnen met een inhaalrace op het vlak van sportdeelname, weliswaar minder vaak op het sportpark, maar wel in de vorm van wandelen en fietsen en niet-accommodatie gebonden sporten.</p>	<p>Voorzieningen/Bereikbaarheid</p>	<p>Ouderen blijven steeds meer tot op hoge leeftijd vitaal. Met de indiener zijn wij van mening dat de openbare ruimte daarop ingericht moet zijn. De toepassing van de CROW-normen, eisen en richtlijnen zijn daarbij leidend. Zo ook voor het fietsnetwerk. Wij zijn van mening dat het fietsnetwerk zoals beschreven in het mobiliteitsplan en ook aangegeven en omschreven in dit document onder punt 39," voldoet aan de daaraan gestelde vereisten.</p>

	Met het oog daarop geeft de hij aan dat de openbare ruimte ingericht moet worden voor (seniore) fietsers. Dat begint met CROW-vereisten van samenhang, directheid, aantrekkelijkheid, verkeersveiligheid en comfort. Deze komen niet terug in het mobiliteitsplan.		Geen aanpassing.
41	Voldoende openbare sportvoorzieningen in combinatie met vergrijzing vergt volgens de indiener investering in het fiets- en wandelpadennetwerk in de gemeente.	Voorzieningen/Bereikbaarheid	<p>Veendam kent een uitgebreid netwerk aan wandel- en fietspaden. In het mobiliteitsplan hebben we aangegeven dat we fietsgebruik willen stimuleren en onze bewoners vitaal en verbonden willen houden. Het wandel- en fietspadnetwerk biedt daarin op zich voldoende uitdagingen. Investeren in de zin van onderhoud en waar nodig uitbreiding van dit netwerk is onderdeel van het uitvoeringsprogramma mobiliteit.</p> <p>Aanpassing: een verwijzing naar het uitvoeringsprogramma mobiliteit wordt in de tekst van de omgevingsvisie opgenomen.</p>
42	De indiener vraagt zich af wat bedoeld wordt met vaarrecreatie.	Voorzieningen	<p>Vaarrecreatie betreft mensen die met bootjes Veendam bezoeken. Dit speelt met name in de jachthavens van Veendam. Daarnaast vallen ook huurders van kano's of kleine open bootjes hieronder.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
43	Gemiddeld gaan er vijf gemotoriseerde bootjes per jaar door de sluis van het Westerdiepsterdallenkanaal. Hieruit blijkt dat de route Veendam - KielWindeweer-Zuidlaardermeer voor	Voorzieningen	<p>Er bestaan enkele knelpunten in de huidige situatie welke het onaantrekkelijk maken voor recreanten om gebruik te maken van deze verbinding. De gemeente is met het waterschap in gesprek om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om die knelpunten op te lossen, zodat het gebruik en de bereikbaarheid van het Langebosschemeer in de</p>

	gemotoriseerde vaarrecreatie niet interessant is.		toekomst verbeterd wordt. Daarvoor wordt een verbeteringsplan opgesteld. Geen aanpassing .
44	De benodigdheid van voldoende openbare sportvoorzieningen, het probleem van leegstand van winkels, het probleem dat niet iedereen gedigitaliseerd is en het onder druk staan van de vitaliteit van sportverenigingen worden benoemd. De indiener wijst er echter op dat in het toekomstperspectief niet ingegaan wordt op die zaken.	Voorzieningen	De uitwerking van deze zaken ligt op een detailniveau dat niet als strategische hoofdlijnen van beleid in de tekst van de omgevingsvisie terugkomt. Uitwerking komt bijvoorbeeld voor in het uitvoeringsprogramma centrum of in beleidsstukken met betrekking tot sport. Met betrekking tot leegstand is in deze omgevingsvisie wel opgenomen dat we openstaan voor functiewijziging. Geen aanpassing.
45	Uit historische kaarten blijkt dat pas recent bedrijfsterreinen zijn ontstaan tussen spoor en N33. Industrie was in eerste instantie gevestigd langs het Oosterdiep, logisch want vervoer van grondstoffen en producten vond veelal plaats via het water	Werken en ondernemen	Hetgeen de indiener aanhaalt klopt. Het is verder niet relevant voor de strategische hoofdlijnen van beleid die in de omgevingsvisie centraal staan. Geen aanpassing.
46	De indiener geeft aan dat tussen het golfterrein en Borgercompagnie slechts één zoutwinningslocatie aanwezig is. Een tweede is gelegen tussen Borgercompagnie en Lula. Dit strookt niet met wat er aangegeven is in de omgevingsvisie.	Werken en ondernemen/Zoutwinning	Dit klopt en wordt aangepast in de tekst van de omgevingsvisie. Aanpassing: de tekst wordt zo aangepast dat er op de aanwezigheid van één zoutwinningslocatie tussen het golfterrein en Borgercompagnie wordt gewezen. De tweede wordt geïdentificeerd tussen Borgercompagnie en Lula.

47	De indiener geeft aan dat hij niet begrijpt waarom er samenwerking is tussen verschillende gemeenten en de provincie op het gebied van leegstaande agrarische bebouwing. Verzoek om dit helder te maken, aan te geven wat het onderwerp van dit perspectief is en wanneer het gereed is.	Werken en ondernemen/Wonen	Dit sluit aan bij de opmerking van indiener geplaatst onder 15. Door de provincie Groningen en de gemeenten Midden-Groningen, Oldambt en Veendam wordt gewerkt aan het <i>Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio</i> . Zoals hierboven onder 15 aangegeven betreft dit niet alleen vrijgekomen en vrijkomende agrarische bebouwing. Het perspectief zal naar verwachting binnenkort door de provincie als ontwerp worden bekendgemaakt. Geen aanpassing.
48	De indiener vraagt waarom de gemeente kiest voor een afwachtende houding in plaats van een actieve bij het revitaliseren/opknappen van bestaande industrieterreinen. Dit gelet op het woord 'stimuleren' in de tekst. Bij het anders bestemmen van landbouwgrond zou de gemeente wel een actieve houding aannemen.	Werken en ondernemen/Bedrijventerreinen	In het <i>Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio</i> waaraan de gemeente deelneemt, is een actieve rol in genomen om de bestaande terreinen te revitaliseren. Aanpassing: een verwijzing naar het Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio wordt in de tekst van de omgevingsvisie opgenomen.
49	Het opofferen van landbouwgrond komt de afnemende biodiversiteit volgens de indiener niet ten goede, naast het feit dat landbouw een grote werkgever is in Oost-Groningen.	Werken en ondernemen/Landbouw	Het klopt dat landbouw in Veendam een relatief grote werkgever is gezien de oppervlakte en bedrijvigheid. Ook in deze omgevingsvisie blijft daarom volop ruimte voor landbouw bestaan. De gemeente deelt de visie dat biodiversiteit alleen gediend is met landbouw echter niet. Andere bestemmingen, zoals recreatie, dragen hier zelfs meer aan bij. Geen aanpassing.
50	De indiener geeft aan dat het hebben van een fysieke winkel samen kan gaan met een online-winkel, maar dat dit om	Werken en ondernemen	Dit is vooral een aspect waar een ondernemer zelf rekening mee moet houden. Het logistieke proces hoeft niet vanuit de winkel te worden uitgevoerd, zodat bezorgingsdiensten deze producten gecentraliseerd

	infrastructuur vraagt. Hij vraagt zich af hoe de gemeente hiermee omgaat		kunnen afhalen. Geen aanpassing.
51	Als een winkel succesvoller wordt, zal volgens de indiener een ander pand nodig zijn of wordt een mogelijkheid tot uitbreiding nodig. Volgens de indiener kan dit mensen uit een uitkeringssituatie halen en werkgelegenheid opleveren. Daarom dient de gemeente dit volgens de indiener te stimuleren, in plaats van in de kiem gesmoord worden door middel van het opleggen van niet-draagbare regels en voorwaarden.	Werken en ondernemen	De gemeente Veendam is voorstander van ondernemen in Veendam. Wanneer een ondernemer wil uitbreiden of een alternatieve locatie nodig heeft, zoeken we samen met deze ondernemer naar een passende oplossing. Welke voorwaarden/beperkingen hierbij komen kijken is namelijk altijd afhankelijk van de betreffende locatie en dus aan maatwerk onderhevig. Geen aanpassing.
52	De indiener verzoekt om de positieve effecten van online winkelen te benoemen en hoe dit gestimuleerd wordt.	Werken en ondernemen	Online winkelen is voor wat betreft de omgevingsvisie meer relevant als ontwikkeling met effect op fysieke winkels. Dit heeft namelijk een ruimtelijke impact op de toekomstige invulling van het centrumgebied en de hoeveelheid winkels. De gemeente onderschrijft dat het integreren van online verkopen in het aanbod van een fysieke winkel een kans is voor ondernemers. Dit past echter niet in het strategische beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving dat in de omgevingsvisie aan bod komt. Geen aanpassing.
53	De indiener geeft aan dat in de omgevingsvisie niet wordt benoemd wat ondernomen wordt tegen de eikenprocessierups. Hij geeft aan dat waarschuwinglinten aanwezig waren,	Gezonde omgeving	Wat betreft eikenprocessierups werken we volgens de landelijke leidraden en protocollen. Er is een "vlekkenplan" met prioriteitsgebieden. In de bomen waar lint omheen zit, is een nest geconstateerd dat weggehaald wordt. We gaan als gemeente alleen bomen kappen als het noodzakelijk is, we kappen geen eiken vanwege de eikenprocessierups. Wat

	<p>maar dat niets te zien was van bestrijding. De indiener vraagt zich af of eiken vervangen worden door andere bomen; of in de groennorm opgenomen zal wordt dat geen eikenbomen geplaatst worden; en of de gemeente zelf geen eikenbomen meer zal plaatsen.</p>		<p>betreft terug planten gaan we alleen eiken planten als dit in een bestaande bomenstructuur past, maar heel minimaal. Deze zaken passen in de uitvoering, niet in deze omgevingsvisie.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
54	<p>De gemeente stelt dat in het oosten van de gemeente Veendam de biodiversiteit lager is door droge landbouwpercelen. Ditzelfde effect zou, gezien het overeenkomstige landgebruik ook in het westen van de gemeente het geval moeten zijn. Als het kaartje een andere schaal had, zou dat ook zichtbaar zijn.</p>	Groen en recreatie	<p>Ten oosten van de N33 is het voornamelijk landbouw, op de bebouwingslinten na. Aan de westkant zijn naast landbouw uitgebreide recreatiezones aanwezig. Dit leidt tot meer biodiversiteit.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
55	<p>Drainage van landbouwpercelen wordt als oorzaak voor de lagere biodiversiteit genoemd. De indiener geeft aan dat hier twee oorzaken door elkaar worden gehaald.</p> <p>A) Verdroging van natuurgebieden heeft effect op de biodiversiteit in natuurgebieden die als oorspronkelijke habitat "plas-dras"-condities hadden.</p> <p>B) Landbouwgrond vormt een andere habitat. Verdroging van landbouwgrond heeft minder effect op de lokale biodiversiteit dan verdroging van</p>	Groen en recreatie	<p>Correcte verwoording van indiener. De tekst dient aangepast te worden.</p> <p>Aanpassing: specifieker aangeven op welke manier landbouwpercelen de biodiversiteit beïnvloeden.</p>

	<p>natuurgebieden. Landbouw is wel een bedreiging voor de biodiversiteit vanwege milieudruk, eenzijdigheid en versnippering van leefgebied. Het draineren van landbouwpercelen is in de literatuur niet te vinden als oorzaak voor afnemende biodiversiteit. De indiener verzoekt om dit in de omgevingsvisie aan te passen.</p>		
56	<p>Landschap, en specifiek het veenkoloniale landschap, wordt nergens in de literatuur genoemd als oorzaak voor broeikasgassen. Het ontgooien van de toendra's, door de klimaatverandering, zorgt voor het vrijkomen van grote hoeveelheden broeikasgassen. Maar de veenkoloniën bevat geen reservoir aan broeikasgassen. Veenoxidatie kan ook zorgen voor het vrijkomen van CO₂, maar het veen is in Veendam al afgegraven, hooguit zeer plaatselijk is nog veen aanwezig (geweest). De indiener verzoekt de betreffende zin aan te passen, zodanig dat geen onjuiste beweringen gedaan worden.</p>	Groen en recreatie	<p>Correcte verwoording van indiener. De tekst dient aangepast te worden.</p> <p>Aanpassing: de tekst wordt naar strekking van de zienswijze aangepast.</p>
57	<p>De opmerkingen over hittestress in twee alinea's spreken elkaar niet tegen, maar</p>	Groen en recreatie	<p>Correcte constatering. Het effect van hittestress wordt meerdere malen met voorbeelden toegelicht in dit hoofdstuk. Er wordt in het effect</p>

	zijn wel verwarrend. De indiener vraagt zich af wat de constatering is ten aanzien van hitte.		onderscheid gemaakt tussen stedelijk gebied en buitengebied en in effect voor mens, dier en planten. Het is duidelijk dat hitte leidt tot verdamping en dat plant, dier en mens last hebben van de vochtonttrekking en de warmte. Daar waar warmte blijft 'hangen' (met name in stedelijk gebied) tussen bebouwing en reflectie vanaf de grond zal dit meer worden ervaren als dan in een open ruimte (buitengebied) waar de hitte zich kan verspreiden. Dit laat zich lastig verwoorden. Geen aanpassing.
58	De indiener vraagt zich af of het opleggen van een groennorm de enige maatregel is die de gemeente de komende jaren bij bouwplannen gaat toepassen. Groen is voor hittestress en enigszins voor het opvangen van extreme neerslag. Maar voor het opvangen van extreme neerslag is meer nodig dan een groennorm. De indiener vraagt zich af waarom niet voorgeschreven gaat worden dat er voldoende mogelijkheden moeten zijn voor waterberging- en infiltratie, of waarom de gemeente zelf niet gaat zorgen voor het afkoppelen van regenwaterafvoer en een infiltratieriool.	Groen en recreatie	Het opleggen van een groennorm is niet de enige maatregel die bij bouwplannen toegepast zal worden. Veelal is de groennorm een borging voor het in standhouden van een groenstructuur. Bijkomend feit is dat groen zorgt voor dekking zonlicht, wateropname en zuurstofproductie. Middels riool- en waterzorg worden beheerplannen met maatregelen gemaakt die – onder andere in projectvorm – leiden tot waterberging- en infiltratie-voorzieningen. Zo vindt er reguliere afkoppeling van het regenwater plaats conform het afvalwaterbeleidsplan. Geen aanpassing.
59	Er wordt genoemd dat landbouw en het landschap oorzaak zijn voor afnemende biodiversiteit en klimaateffecten. De	Groen en recreatie	Natuurinclusieve landbouw ziet de gemeente als een goede manier om de afnemende biodiversiteit tegen te gaan. Op dit gebied volgen wij de provincie Groningen die haar ambities op dit vlak neerlegt in de nieuw op te

	<p>indiener noemt dat echter niet wordt genoemd wat de gemeente hiermee gaat doen. Er wordt slechts een klimaatadaptieve maatregel voor nieuwbouw in woonwijken gegeven. De indiener verzoekt dat de gemeente aangeeft waarom geen maatregelen en acties tegenover een probleem worden gezet en waarom wel maatregelen en acties ondernomen worden voor onderwerpen die geen probleem zijn.</p>		<p>stellen provinciale omgevingsvisie en daar reeds op ingegaan is in het Programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024. Met betrekking tot klimaatadaptatie wordt in regionaal verband overleg gevoerd in de werkregio Groningen-Noord-Drenthe. Met behulp van de stresstestkaarten worden bewust van de risico's en kunnen we bepalen welke maatregelen we willen treffen.</p> <p>Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar de maatregelen die op het gebied van klimaatadaptatie worden genomen in de werkregio Groningen-Noord-Drenthe.</p>
60	<p>De indiener geeft aan dat de gemeente meer kan doen dan het voortzetten van het gescheiden afvalbeleid. Hij geeft aan dat bij de realisatie van projecten bijvoorbeeld aan aannemers voorgeschreven kan worden gebruik te maken van secundaire materialen.</p>	Duurzaamheid	<p>Het punt is te specifiek om op te nemen in de strategische hoofdlijnen van beleid die in deze omgevingsvisie centraal staan. We nemen de suggestie mee in de uitvoering.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
61	<p>De indiener geeft aan dat wat verstaan wordt onder milieu, water en bodem niet gaat om wat buiten ervaren wordt, maar wat men binnen ervaart van bijvoorbeeld geluid, bodemverontreiniging. Hij verzoekt de gemeente om deze zin te schrappen.</p>	Milieu, water en bodem	<p>Het klopt dat deze effecten ook binnen te merken zijn, net zoals dat buiten het geval is.</p> <p>Aanpassing: tekst veranderen zodat er “zowel buiten als binnen” staat.</p>
62	<p>Het kaartje indicatieve geluidsbelasting vermeldt het jaartal van de waarneming</p>	Milieu, water en bodem	<p>Dit is niet op de kaart meegenomen. Sinds het opstellen van de leefomgevingsfoto is er echter een nieuwe kaart beschikbaar. Jaartallen van</p>

	niet. De indiener vraagt zich af of geluidsoverlast van winmolens en laagfrequent geluid ook meegenomen zijn.		de bronnen kunnen ook bijgevoegd worden. Aanpassing: nieuwe kaart invoegen en jaartallen weergeven.
63	De indiener geeft aan dat de constatering dat het water van goede kwaliteit is, omdat het helder is, een te simpele redenering is. Bovendien zou dit analyses van het waterschap en de provincie om de waterkwaliteit te checken overbodig maken. Daarnaast geeft hij aan dat de tekst niet klopt aan de hand van voorbeelden van de Skivijver die afgesloten is om de verspreiding van blauwalg te voorkomen en de slechte zwemkwaliteit van het Langeboschemeer in de zomer. Vroeg of laat zal in Borgerswold en Langebosch/Zeilplas ingegrepen moeten worden ter verbetering van de waterkwaliteit. De indiener verzoekt de gemeente de laatste zin te verwijderen en bovendien aan te geven hoe de waterkwaliteit in het recreatiegebied verbeterd gaat worden.	Milieu, water en bodem	Zie hierboven de reactie op onderdeel 30 van deze zienswijze.
64	Er wordt benoemd "bodem minder stabiel en zakt in." De indiener geeft aan dat hij dit associeert met aardbevingen,	Milieu, water en bodem	De bodemdaling als gevolg van de zoutwinning door Nedmag kan niet leiden tot aardbevingen of <i>sinkholes</i> . Dit is de afgelopen jaren meerdere keren onderzocht door onder meer onderzoeksinstituten TNO en de TU

	trillingen en <i>sinkholes</i> , terwijl Nedmag beweert dat deze verschijnselen niet kunnen optreden. Hij verzoekt de gemeente een andere woordkeuze te gebruiken.		Delft. Het Staatstoezicht op de Mijnen deelt deze visie op dit onderwerp. Aanpassen: de tekst wordt op zo'n manier aangepast dat het aansluit bij de onderzoeken die gedaan zijn naar de relatie tussen zoutwinning en schade aan gebouwen en wegen. Er is geen bewijs of aanleiding om die connectie te kunnen leggen. Hetzelfde geldt voor zware landbouwmachines.
65	De indiener geeft aan dat de bewering dat bodemdaling versneld wordt door zware landbouwvoertuigen onjuist is. Hij verzoekt de gemeente gebruik te maken van de juiste terminologie en de juiste verbanden te leggen.	Milieu, water en bodem	Bodemdaling heeft verschillende oordelen. Hoe het nu geformuleerd is in de visie, geeft hier een vertekend beeld van. Aanpassen: de zinssnede wordt geschrapt.
66	De gemeente geeft aan dat bodemdaling veroorzaakt wordt door wegzakkende grondwaterstanden, terwijl de echte oorzaak volgens de indiener oxidatie van veen door wegzakkende grondwaterstanden is. De gemeente Veendam is volgens de omgevingsvisie van de provincie echter geen aandachtsgebied voor veenoxidatie. Mede omdat de gemeente het diep heeft laten dempen, zijn de mogelijkheden tot het reguleren van de grondwaterstand in het bebouwingslint zeer beperkt. Dit zou dus inderdaad kunnen leiden tot veenoxidatie met bodemdaling tot gevolg. Dit is een	Milieu, water en bodem	De bodemdaling heeft twee oorzaken, namelijk de zoutwinning en de gaswinning. Er is geen significante relatie met een eventuele oxidatie van veenlagen. Plaatselijk kan dit enig dalingseffect hebben, maar dit draagt op grotere schaal niet bij aan de bodemdaling. Geen aanpassing.

	plaatselijk effect en geldt niet voor het hele buitengebied. De indiener verzoekt de gemeente deze passage aan te passen en te nuanceren.		
67	In de tekst: “We krijgen naar verwachting ... verdere daling van de bodem” kan naar verwachting volgens de indiener geschrapt worden, gezien het feit dat Nedmag door mag gaan met haar activiteiten en er dus een verdere bodemdaling optreedt.	Milieu, water en bodem	De bodem blijft de komende jaren dalen. Of Nedmag de komende jaren door mag gaan met het winnen van magnesiumzout onder Veendam is nog niet zeker, hierover loopt namelijk nog een beroepsgang tegen het besluit van de minister op het winningsplan 2018 van Nedmag. Ook wanneer Nedmag niet door zou mogen gaan met deze zoutwinning, dan blijft de bodem de komende jaren nog dalen als gevolg van aardgaswinning, autonome bodemdaling, klimaatverandering en de risico-mitigerende maatregelen voor het afsluiten van bestaande cavernes. Geen aanpassing.
68	De gemeente geeft aan zelf slimme oplossingen te willen bedenken om schade door bodemdaling te voorkomen. Volgens de indiener is het echter aan Nedmag om maatregelen ter voorkoming of opheffing van schade te betalen. Hij verzoekt de gemeente dit te vermelden.	Milieu, water en bodem	Diepe bodemdaling leidt niet direct tot schade aan gebouwen of infrastructuur. Wel kunnen schommelingen in benodigde waterpeilwijzigingen als gevolg van deze bodemdaling effect hebben op de ondiepe ondergrond. Door verdroging kunnen veenresten bijvoorbeeld inklinken, waardoor ondiepe bodemdaling ontstaat. Deze vorm van bodemdaling kan wel nadelige effecten hebben op gebouwen en infrastructuur. Het waterschap volgt de bodemdaling zo goed mogelijk door peilwijzigingen hierop te laten aansluiten. Door stuwen, pompen en gemalen blijven de grondwaterstanden op peil. Nedmag betaalt het Waterschap voor de gemaakte kosten. Voor schademeldingen in het kader van zoutwinning kunnen claimanten sinds 1 november 2021 hiervan melding maken bij de landelijke Commissie Mijnbouwschade. Hiermee is de afhandeling van dergelijke

			<p>schademeldingen weggenomen bij de zoutwinningsbedrijven.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
69	De indiener verzoekt de gemeente te onderbouwen hoe ze tot de conclusie komt dat bodemdaling kan leiden tot schade aan gebouwen en wegen, gezien het feit dat Nedmag en de NAM het tegenovergestelde beweren.	Milieu, water en bodem	<p>Diepe bodemdaling als gevolg van aardgaswinning en zoutwinning leidt niet tot schade aan gebouwen en wegen. Ondiepe bodemdaling als gevolg van waterpeilschommelingen, klimaatverandering en verdroging kunnen wel leiden tot schade aan gebouwen en infrastructuur. De gemeente ziet hierin een belangrijk onderscheid.</p> <p>Aanpassing: het onderscheid tussen diepen en ondiepe bodemdaling wordt in de tekst extra aangezet.</p>
70	Schade aan riolering is volgens de indiener de moeite waard. Het opheffen van scheefligging kan een aanzienlijke kostenpost en infrastructurele ingreep met zich meebrengen.	Milieu, water en bodem	<p>De gemeente heeft hierover in 2002 afspraken gemaakt met Nedmag. De effecten op ons rioleringsstelsel zijn destijds goed onderzocht en de benodigde maatregelen zijn kostentechnisch in kaart gebracht. Nedmag betaalt de die kosten aan de gemeente. De benodigde maatregelen beperkten zich met de kennis van toen op extra reinigingsonderhoud. Voor het nieuwe winningsplan van Nedmag wordt een nieuwe analyse gemaakt van de effecten van de te verwachten bodemdaling op gemeentelijke werken, waaronder riolering. Ook hiervoor zullen vervolgens financiële afspraken gemaakt worden met Nedmag.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
71	De indiener geeft aan dat het vanzelfsprekend is dat de gemeente zich houdt aan wettelijke normen zoals genoemd, maar vraagt zich af hoe de organisatie zodanig op lei gehouden kan worden dat de gemeente goede en	Milieu, water en bodem	<p>Veendam neemt als gemeente deel in de Omgevingsdienst Groningen. Deze behandelen milieu-gerelateerde vergunningen en bezitten de expertise om dit doen. Daarnaast zorgt de dienst ook voor toezicht en handhaving op deze aspecten</p> <p>Geen aanpassing.</p>

	handhaafbare vergunningen kan afgeven waarin de voorschriften ter bescherming van milieu, water en bodem correct verwerkt zijn.		
72	Eerder werden de negatieve effecten van intensieve landbouw op bodemkwaliteit benoemd. Dit betreffen twee soorten bodemkwaliteit. Het huidige beleid betreft de milieuhygiënische bodemkwaliteit. De tweede betreft de natuurlijke fysische en chemische bodemkwaliteit. De indiener verzoekt de gemeente dit onderscheid duidelijk te maken.	Milieu, water en bodem	De omgevingsvisie bevat de strategische hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid. Wat de indiener zegt, heeft grondslag in de waarheid. Het is echter te detaillistisch om op te nemen in de omgevingsvisie. Ook met het oog op heldere communicatie richting onze inwoners. Geen aanpassing.
73	In de gemeente is milieuhygiënische bodemkwaliteit niet het grootste milieuzorgpunt. Geur (mestvergisting), geluid (windmolens) en laag frequent geluid (Nedmag, windmolens, industrie) zouden veel nadrukkelijker een plek mogen krijgen in de omgevingsvisie.	Milieu, water en bodem	Het is van belang dat de omgevingsvisie voldoet aan de wettelijke eisen en dus ook de strategische hoofdlijnen van het beleid op het gebied van milieu bevat. Dit verdient extra aandacht. Dit aspect zal daarom aangevuld worden. Aanpassing: milieu wordt extra aangezet onder 'Milieu, water en bodem' door toevoeging van onderstaande tekst: "In de Omgevingswet worden vier milieubeginselen opgenomen waar ook wij vanuit gaan. Dit zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het voorzorgsbeginsel; 2. Het beginsel van preventief handelen; 3. Het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moet worden en,

			<p>4. Het beginsel dat de vervuiler betaalt.</p> <p>De gemeente hanteert de algemene milieubeginselen in haar beleidsvoorstellen. Ook gaan we uit van de algemene zorgplicht waarbij niet alleen wij als gemeente maar ook onze bedrijven en inwoners verantwoordelijk zijn voor een veilige en gezonde leefomgeving. Risico's worden voorkomen of beperkt door het treffen van maatregelen aan de bron.</p> <p>Met betrekking tot luchtkwaliteit en geluid houden we ons aan de wettelijke gestelde normen. Bij de uitvoering van plannen en projecten wordt altijd getoetst aan de wettelijke normen. We streven daarnaast naar het verder verbeteren van de luchtkwaliteit om zo aan de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen.”</p>
74	De gemeente heeft een opgave om ZZS-emissies door bedrijven te laten verminderen. De indiener verzoekt de gemeente "wat-gaan-we-doen's" op te nemen voor deze milieu en gezondheidsthema's en daarbij ook te verwijzen naar bijvoorbeeld een uitvoeringsprogramma, omgevingsverordening of omgevingsplan.	Milieu, water en bodem	Zie hierboven de reactie op onderdeel 5 van deze zienswijze.
75	De indiener mist een visie ten aanzien van zwerfafval en microplastics. Hij wijst erop dat vrijwillig zwerfafval wordt geraapt, maar dat de gemeente	Milieu, water en bodem	Het punt is te specifiek om op te nemen in de strategische hoofdlijnen van beleid die in deze omgevingsvisie centraal staan. We nemen de suggestie mee in de uitvoering.

	maatregelen kan treffen. De indiener verzoekt de gemeente om het onderwerp 'zwerfafval' op te nemen in de omgevingsvisie.		Geen aanpassing.
76	De indiener geeft aan dat het opleggen van een groennorm bij inbreidingslocaties te summier is als klimaatadaptieve inrichting van onze leefomgeving. Klimaatadaptatie is veel meer dan dat. Hij verzoekt in de omgevingsvisie een afweging op te nemen waarmee de gekozen maatregel gemotiveerd wordt, evenals een antwoord op de vraag waarom geen andere maatregelen genomen gaan worden. Klimaatadaptatie zou bij alle projecten en werkvelden van de gemeente het uitgangspunt moeten zijn.	Milieu, water en bodem	De groennorm is niet limitatief als oplossing voor klimaatadaptatie genoemd. Het investeren in een groene omgeving wordt algemeen als belangrijk aangehaald in de tekst van deze omgevingsvisie. Daarom wordt daar ook over gezegd dat het bij alle ruimtelijke ontwikkelingen meegenomen wordt. Geen aanpassing.
77	Genoemd wordt dat in het bodemdalingsgebied de gronden lager zijn gelegen en/of een hogere grondwaterstand hebben. Dat de gronden lager komen te liggen klopt volgens de indiener, dat er hogere grondwaterstanden zijn is echter niet in lijn met het peilbesluit van het waterschap. Zie ook de zienswijzen op de ontwerp-zonnevisie. Hij verzoekt de	Milieu, water en bodem	De indiener heeft hierin gelijk. De grondwaterstanden volgen de bodemdaling zo goed mogelijk. Om hieraan uitvoering te geven, beschikt het waterschap over een fijnmazig systeem van stuwen, pompen en gemalen. Aanpassing: de tekst wordt zo aangepast dat er niet meer aangegeven wordt dat het bodemdalingsgebied een hogere grondwaterstand heeft.

	gemeente deze zin aan te passen.		
78	De indiener vraagt zich af wat de zorgplicht voor schoon drinkwater inhoudt, gezien het feit dat er zich geen drinkwaterwinningsgebieden in de gemeente bevinden. Het niet mogen verontreinigen van de grond en het grondwater, is hem al jaren voorgeschreven in vergunningen. De indiener vraagt zich af wat de gemeente anders gaat doen en wat de rol van de gemeente is bij drinkwaterleidingen die door de leverancier beheerd worden.	Water	Ter verduidelijking wordt de tekst aangepast. Aanpassing: De zorgplicht met betrekking tot schoon drinkwater ligt bij het waterbedrijf Groningen. Binnen de gemeente bevinden zich geen waterwingebieden.
79	De indiener vraagt zich af wat met “de leefbaarheid van ons watersysteem” bedoeld wordt.	Water	De leefbaarheid is de beleving van het oppervlaktewater en het gebruik hiervan op het gebied van het recreëren en het vissen. Geen aanpassing.
80	Volgens de indiener zijn er volgens kanoweb.nl geen routes voor kanoën en suppen in of naar Veendam. De bereikbaarheid van Veendam over water is minder goed dan in de omgevingsvisie wordt vermeld. Hetzelfde geldt voor kanoën binnen Veendam.	Veendam beleeft/Recreatie	De gemeente heeft zelf geen kanoroutes ontwikkeld, maar deze bestaan wel bij lokale ondernemers en de kanovereniging in Borgerswold. Hoe zij deze routes (digitaal) ontsluiten, is bij de gemeente niet bekend. Veendam is goed bereikbaar voor recreatievaart, hoewel er altijd ruimte voor verbetering is, zoals bijvoorbeeld de verbinding met het Zuidlaardermeer. Geen aanpassing.
81	Vermeld wordt “Voor het bodemdalingsgebied doen we onderzoek naar een alternatieve invulling...” De indiener haalt aan dat het	Veendam beleeft/Bodemdalingsgebied	Het zogeheten gebiedsproces is nog niet begonnen. Deze wordt vanuit de provincie Groningen gecoördineerd. De verwachting is dat hier in 2022 mee wordt gestart. Uiteraard wordt de omgeving betrokken in dit proces zodra dit onderzoek in een meer concrete fase belandt.

	gebiedsproces reeds is begonnen en inwoners tot nu toe niet betrokken zijn bij het proces en vraagt zich af wanneer dit wel gebeurt, het onderzoek eruit ziet en wat de planning daarvan is.		Geen aanpassing.
82	De indiener vraagt zich af wat de planning van de recreatievisie is en hoe bewoners en ondernemers daarbij betrokken worden.	Veendam beleeft/Recreatie	De gemeente heeft in samenwerking met gemeenten Oldambt, Pekela, Stadskanaal en Westerwolde een gezamenlijke strategische visie vrijetijdseconomie ontwikkeld. Deze visie geeft aan op welke terreinen deze gemeenten zich de komende 10 jaar gaan inzetten om recreatie en toerisme te stimuleren. Ondernemers binnen deze branche worden betrokken in de uitvoering van deze visie. Aanpassing: opnemen van een verwijzing naar de gezamenlijke strategische visie vrijetijdseconomie.
83	De indiener is van mening dat niet-gemotoriseerde vaarrecreatie de doelgroep moet zijn van pleziervaart, gelet op de aanleg van het Wildervanksterdallenkanaal dat volgens hem geen succes is geweest. De indiener vraagt de gemeente waar dit uitgewerkt zal worden en wijst erop dat het aantrekkelijker en toegankelijker maken van wateren budgettaire gevolgen heeft.	Veendam beleeft/Recreatie	Niet-gemotoriseerde vaarrecreatie maakt in de praktijk meer gebruik van het Langeboschemeer/Borgerswold. De andere vaargangen, zoals het Dalkanaal bij Wildervanksterdallen, worden meer gebruikt door gemotoriseerde recreatievaart van/naar de gemeentelijke jachthavens. Geen aanpassing.
84	Voor het op de kaart zetten van Veendam op het gebied van kanoën en suppen, zijn volgens de indiener aanpassingen nodig. Hij vraagt zich af in	Veendam beleeft/Recreatie	Ter stimulering van vaarrecreatie voor deze doelgroepen worden de komende jaren aanpassingen gedaan in Borgerswold. Daarnaast is het vooral aan ondernemers om in te spelen op deze kans.

	welk uitvoeringsprogramma dit opgenomen wordt en welk budget daaraan gekoppeld wordt.		Geen aanpassing.
85	Beleid zou mogelijkheden moeten verschaffen om bestemmingsplannen te wijzigen om zo aanlegmogelijkheden en horecagelegenheden voor vaarrecreatie te realiseren.	Veendam beleeft/Recreatie	Momenteel is hiervoor geen specifiek uitvoeringsprogramma gepland. De opmerking van de indiener wordt ter overweging meegenomen. Geen aanpassing.
86	De omgevingsvisie zou volgens de indiener meer richting mogen geven aan wat verstaan wordt onder vaarrecreatie, gelet op de kosten, mogelijkheden voor ondernemers en aanpassingen aan de leefomgeving.	Veendam beleeft/Recreatie	We zijn het eens met de indiener dat hiervoor specifiekere aandacht kan zijn. Aanpassen: de tekst onder 'Groen en recreatie' komt als volgt te luiden: "Naast de verblijfsrecreatie zien we kansen voor recreatie op het water. De waterstructuur van Veendam met de diepen door de lintdorpen willen we beter benutten. Door het stimuleren van de vaarrecreatie kan ook de zeilplas beter worden benut en mogelijk worden uitgebreid. <u>Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen en stimuleren van zowel gemotoriseerde, als ongemotoriseerde vaarrecreatie zoals kanovaart of suppen.</u> We zien verschillende mogelijkheden voor uitbreiding van de recreatiegebieden, passend bij de ruimtelijke structuur van Veendam. We stellen hiervoor een recreatievisie op waarin we nader uitwerken hoe we het recreatieaanbod in Veendam verbeteren."
87	In de omgevingsvisie ontbreekt het onder watergebonden recreatie aan aspecten met betrekking tot zwemmen. De indiener wijst erop dat het strand bij de skivijver in Borgerswold bij mooi weer erg druk is en dat zwemmen daardoor bijna onmogelijk is, ook door	Veendam beleeft/Recreatie	Wij onderschrijven het belang van waterrecreatie in Veendam. Het klopt dat de zwemlocatie aan de noordzijde van Borgerswold erg druk is op zonnige dagen. In nadere beleidsvorming kan aandacht gevraagd worden voor het uitbreiden/uitdiepen van deze zwemvoorziening. Momenteel bestaan hiervoor nog geen plannen. De locatie Langeboschemeer kampt al jaren met blauwalg-problematiek. Gebleken is dat dit probleem niet eenvoudig op te lossen is, ondanks verschillende pogingen in de afgelopen

	onvoldoende diepte. Het Langeboschemeer bevat veel blauwalg en het strand is smerig. De indiener zou graag in de visie zien dat het zwemwater bij de skivijver vergroot wordt, wat een aanzienlijke meerwaarde zou hebben voor verblijfsrecreatie.		jaren. Momenteel wordt onderzocht of deze zwemlocatie mogelijk verplaatst kan worden naar een andere locatie aan het Langeboschemeer, waar dit probleem minder aanwezig is. Geen aanpassing.
88	De indiener vraagt zich af welke wensen worden bedoeld als het gaat om het aansluiten op wensen bij het opstellen van een gebiedsvisie voor het bodemdalingsgebied. Hij vraagt zich af of dit de wensen van de inwoners zijn. Verder wijst de indiener erop dat het gebiedsproces al begonnen is en dat bewoners niet betrokken zijn. Gevraagd wordt wanneer dit gaat gebeuren, hoe het onderzoek eruitziet en wat de planning hiervan is.	Veendam beleeft/Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 81 van deze zienswijze.

8. Erfgoed (2021-012884)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De omgevingsvisie is door de presentatie lastig integraal te beschouwen	Algemeen document	Dit is de opbouw die wij hanteren met het oog op duidelijkheid en overzichtelijkheid. Geen aanpassing.
2	Er is geen aansluiting beschikbaar met de vigerende structuurvisie zoals	Aansluiting op huidig beleid	Deze omgevingsvisie wordt vastgesteld als gebiedsdekkende structuurvisie onder de Wet ruimtelijke ordening. Daarmee laat de gemeente de

	vastgesteld op 16 februari 2015.		Structuurvisie Veendam 2015 vervallen. Geen aanpassing.
3	De termijn voor het indienen van zienswijzen is digitaal anders dan op papier gepubliceerd.	Termijn indienen zienswijzen	Dit klopt. Dit is abusievelijk verkeerd vermeld. We hebben geen zienswijzen niet-ontvankelijk wegens termijnoverschrijding. Geen aanpassing.
4	De omgevingsvisie wordt een belangrijk instrument om de positie van erfgoed veilig te stellen en waar mogelijk te verbeteren.	Erfgoed	De nota gemeentelijke erfgoedbeleid zal te zijner tijd worden geïntegreerd in de omgevingsvisie. Naast actualisering zal daarbij ook aandacht worden besteed aan mogelijke verdieping van dit beleid. Tot dat moment blijft de huidige beleidsnota van kracht. Aanpassing: verduidelijken verhouding tussen omgevingsvisie en huidige beleidsnota's.
5	Het gebied dat door excessieve bodemdaling herontwikkeld dient te worden, is nog niet ingetekend.	Bodemdalingsgebied	Dit gebied is nog niet afgebakend. Daarnaast is het geen zekerheid dat het gebied herontwikkeld hoeft te worden. Het gebiedsproces betreft een verkenning naar mogelijke toekomstige functiewijziging. Geen aanpassing.
6	Waarschijnlijk zal ten noorden van de voormalige vuilstort (nabij de kruising Lange Leegte/Bergweg/Nedmagweg) kerosine en dakolie aan de oppervlakte verschijnen. Mogelijk kan Veendam hier zijn eigen 'petroleummeer' aanleggen.	Petroleummeer	De gemeente heeft geen aanwijzingen dat deze ontwikkeling plaatsvindt of om daarop in te spelen. Geen aanpassing.
7	De indiener vraagt zich af hoe de	Bodemdalingsgebied	Als Nedmag zou stoppen met de zoutwinningsactiviteiten, zal onderzocht

	winlocaties en fabriekslocatie van Nedmag ingevuld zullen worden als deze failliet gaat als een gevolg van het niet waar kunnen maken van de vergunningplichtige beperking van bodemdaling		worden hoe de zoutwinningslocaties opnieuw ingericht worden. Voor de korte termijn lijkt het onwaarschijnlijk dat hier sprake van zal zijn. Geen aanpassing.
8	De huidige plannen van SHINE en de daaraan gekoppelde grootschalige ontwikkelingen die door of samen met de provincie in gang zijn gezet, zijn strijdig met de vigerende structuurvisie voor het gebied ten zuiden van Dallen II. Gegeven de aanwezigheid van voorzieningen als het A.G. Wildervanckkanaal is het logischer om met toekomstige uitbreidingen van het industrieterrein de N33 'over te steken' en dan weer richting het noorden te werken (gebied tussen Dalweg 12 en Jan Kokweg aansluitend op 'Phoenix'.	Bedrijventerreinen	De huidige structuurvisie wordt vervangen door deze omgevingsvisie, waarin daarvoor wel ruimte wordt geboden. De uitbreiding van de industrie ten zuiden van Dalweg 12 sluit aan op Wildervank-Oost, een woonwijk die vanaf de jaren 1950 al buiten het lintdorp is ontstaan. Door niet verder in zuidelijke richting uit te breiden en de voorgenomen uitbreiding van een landschappelijk passende afronding te voorzien, blijft het eigenlijke lintdorp Wildervank als herkenbaar element in het landschap aanwezig. Verder wordt bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen uiteraard altijd rekening gehouden met passende veiligheidsafstanden. Geen aanpassing.

9. Veiligheidsregio Groningen

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	Het onderwerp veiligheid ontbreekt als een van de relevante thema's in ruimtelijke ordening. Het is belangrijk dat dit wel meegewogen wordt en is een randvoorwaarde die door regelgeving	Veiligheid algemeen	We erkennen het belang van het thema veiligheid in de ruimtelijke ordening. Dit zal voornamelijk bij nadere beleids- en besluitvorming een rol spelen. Bijvoorbeeld in het veiligheidsplan en een actualisatie van deze visie. Om dit in de strategische hoofdlijnen van beleid in deze omgevingsvisie te borgen, zal een algemene tekst aan dit document

	gegarandeerd is. Dit is met name relevant voor uitbreidingslocaties en inbreidingslocaties voor woningbouw; functiewijzigingen van bestaande gebouwen/locaties; ruimte voor bedrijven; en de ambitie om zonne-energie op te wekken.		toegevoegd worden. Aanpassing: toevoegen onder de kop 'Milieu, water en bodem': "Ten slotte zoeken we met betrekking tot omgevingsveiligheid samenwerking met de relevante partners om de veiligheid in Veendam te waarborgen. Bij alle ontwikkelingen zal de veiligheid als integraal onderdeel worden meegenomen. Indien ontwikkelingen plaatsvinden rond risicobronnen worden de veiligheidsafstanden zoals deze wettelijk zijn vastgesteld gehanteerd en worden de mogelijke risico's in beeld gebracht."
2	Verpaupering, sociaal isolement en anonimiteit bij thuiswonende ouderen verhogen de kans op branden, bijhorende schade en slachtoffers. Hieraan aandacht besteden in het kader van een gezonde en veilige leefomgeving is extra belangrijk.	Veiligheid/wonen	Veiligheid wordt meegenomen in verdere besluitvorming rondom initiatieven. Het punt is te detaillistisch voor een plek in de omgevingsvisie. Dit komt terug in het integraal veiligheidsbeleid. Geen aanpassing.
3	Functiewijziging om leegstand tegen te gaan, kan de kans op risico's vergroten, bijvoorbeeld bij kleinschalige zorglocaties. De indiener vindt dat de opkomsttijd van de brandweer in het buitengebied een afwegingfactor moet zijn voor functiewijziging daar.	Veiligheid/wonen/buitengebied	Dit effect is pas duidelijk wanneer er functiewijziging plaatsvindt. Voor nu kan er over dit effect op risico's niks gezegd worden. Afhankelijk van de functie zullen er afwegingen gemaakt moeten worden, maar dit gebeurt pas bij verdere uitwerking. Bij uitvoering wordt samenwerking gezocht met relevante partners om veiligheid te waarborgen. Geen aanpassing.
4	Verduurzaming van woningen heeft een soms nog onduidelijk effect op brandveiligheid.	Veiligheid/duurzaamheid	Dit is te specifiek voor een plek in de omgevingsvisie. Er dient altijd aandacht te zijn voor brandveiligheid bij woningen. Hier wordt in verdere uitvoering aandacht aan besteed.

			Geen aanpassing.
5	Bereikbaarheid voor hulpdiensten moet bij inbreidingslocaties, wegens toenemende bebouwingsdichtheid, gegarandeerd worden.	Veiligheid/wonen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 4 van deze zienswijze.
6	Veel functies op bedrijventerreinen, soepelheid bij functiewijziging of menging van functies brengen nieuwe risico's met zich mee. De opkomsttijd van de brandweer is daarbij een belangrijke factor.	Veiligheid/bedrijventerreinen	Dit wordt inhoudelijk behandeld in het integraal veiligheidsbeleid. In Veendam hebben we momenteel geen problemen met opkomsttijden. Voor wat betreft de veiligheidsafstanden vanaf bedrijven zal ook dit meegenomen worden in het opstellen van het omgevingsplan, in samenspraak met de Omgevingsdienst en de Veiligheidsregio. Geen aanpassing.
7	Een gedegen visie op het gewenste type bedrijven in Veendam met het oog op risico's, gebruik en transport van gevaarlijke stoffen en effectgebieden maakt een helder beleid over locaties, spreiding en concentratie mogelijk.	Veiligheid/bedrijventerreinen	Hier zijn geen verdere beslissingen over genomen en leidt daarom nu niet tot wijzigingen in de omgevingsvisie. Verdere uitwerking hiervan kan worden opgenomen in voortbouwend beleid, bijvoorbeeld in programma's. Bij verdere besluitvorming wordt daarnaast rekening gehouden met risicovolle bedrijven. Geen aanpassing.
8	Afstand tussen risicovolle activiteiten en gebieden waar mensen wonen en recreëren is belangrijk om nu al te structureren.	Veiligheid algemeen	We erkennen het belang van het thema veiligheid in de ruimtelijke ordening. Dit zal voornamelijk bij nadere beleids- en besluitvorming een rol spelen. Bijvoorbeeld in het veiligheidsplan en een actualisatie van deze visie. Om dit in de strategische hoofdlijnen van beleid in deze omgevingsvisie te borgen, zal een algemene tekst aan dit document toegevoegd worden. Aanpassing: toevoegen onder de kop 'Milieu, water en bodem':

			<p>“Ten slotte zoeken we met betrekking tot omgevingsveiligheid samenwerking met de relevante partners om de veiligheid in Veendam te waarborgen. Bij alle ontwikkelingen zal de veiligheid als integraal onderdeel worden meegenomen. Indien ontwikkelingen plaatsvinden rond risicobronnen worden de veiligheidsafstanden zoals deze wettelijk zijn vastgesteld gehanteerd en worden de mogelijke risico’s in beeld gebracht.”</p>
9	Energietransitie en gelinkte ruimtelijke ingrepen kunnen tot leiden tot sociale onrust.	Veiligheid/duurzame energiebronnen	<p>Sociale en maatschappelijke onrust wordt verder uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid. Daarnaast is het een specifiek aspect dat meegenomen kan worden in verdere beleids- en besluitvorming, maar past het niet bij het abstractieniveau van deze omgevingsvisie.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
10	Laad- en vulpunten en parkeer-/onderhouds-stallingslocaties hebben specifieke veiligheidsrisico’s die om een integrale afweging vragen in het planproces, locatiekeuzes en omgevingseffecten.	Veiligheid/duurzaamheid	<p>Het in kaart brengen van deze risico’s ligt meer op het niveau van grote tankstations al of niet in combinatie met grote laadstations. Bij de bepaling van de toekomstige locatie van dergelijke voorzieningen moeten de risico’s in kaart gebracht worden. Bij verdere plan- en besluitvorming kan hier rekening mee worden gehouden. Dit is echter te specifiek om op te nemen in de omgevingsvisie. Verder komt het wel terug in het integraal veiligheidsbeleid.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
11	Bij grootschalige opwekking van zonne-energie is er risico op langdurige brand en rookoverlast aanwezig. Daarbij is de positie van zo’n locatie ten opzichte van bebouwing of kwetsbare groepen ook relevant.	Veiligheid/duurzame energiebronnen	<p>Dit is vooral belangrijk bij concrete planvorming van eventuele nieuwe zonnevelden. In verdere plan- en besluitvorming zal het daarom meegenomen worden. Het is te specifiek voor de omgevingsvisie. Het wordt echter wel uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
12	Bij zon op dak kan de inhoud en functie	Veiligheid/duurzame energiebronnen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 11 van deze zienswijze.

	van het gebouw onder het dak consequenties hebben voor duur en intensiteit van een eventuele brand en milieueffecten.		
13	Uitbreiding van recreatieve voorzieningen voor waterrecreatie en overnachtingsmogelijkheden betekent meer en andere risico's.	Veiligheid/recreatie	Zie hierboven de reactie op onderdeel 11 van deze zienswijze.
14	Er geldt een belangrijke uitdaging voor de komende decennia in de bescherming van vitale infrastructuur tegen uitval door klimaateffecten.	Veiligheid/duurzaamheid	We stippen dit nog extra aan onder het kopje duurzaamheid (klimaatadaptatie). Aanpassen: aanvulling onder duurzaamheid.

10. Diverse bedrijventerreinen (2021-012136)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	In de omgevingsvisie wordt ruimte gegeven voor bedrijventerreinen ten zuiden van de Dalweg 12. Dit heeft momenteel een agrarische bestemming. De indiener is van mening dat dit zo moet blijven. Ten eerste omdat bewoners aan de Vijverlaan en de Poststraat anders naast industrie komen te wonen, wat hinder oplevert en de waarde van woningen doet dalen.	Bedrijventerreinen	De voorbereidingen die plaats vinden betreffen voornamelijk lab-werkzaamheden. Daarmee zal er geen sprake zijn van meer geluidsoverlast. Geen aanpassing.
2	De begraafplaats aan de Dalweg 36 is in de nabijheid. Dat verdient een rustige omgeving.	Bedrijventerreinen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.

3	Het gebied biedt ruimte voor recreatie, sport en ontspanning.	Bedrijventerreinen	Deze bestemming ligt niet op dit specifieke grondgebied, gezien het feit dat het om agrarisch terrein gaat. Voor recreatie is elders in de gemeente ruimte, zoals bijvoorbeeld bij het klimbos in Borgerswold. Geen aanpassing.
4	Het gebied biedt ruimte aan tal van diersoorten. Er ontstaat een mooi evenwicht tussen de agrarische invulling en biodiversiteit. Dat moet behouden blijven.	Bedrijventerreinen/Groen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
5	Door industrie toe te staan, gaat het kenmerkende landschap van het lintdorp verloren, terwijl dat juist behouden moet blijven.	Bedrijventerreinen/Lintdorpen	De uitbreiding van de industrie ten zuiden van Dalweg 12 sluit aan op Wildervank-Oost, een woonwijk die vanaf de jaren 1950 al buiten het lintdorp is ontstaan. Door niet verder in zuidelijke richting uit te breiden en de voorgenomen uitbreiding van een landschappelijk passende afronding te voorzien, blijft het eigenlijke lintdorp Wildervank als herkenbaar element in het landschap aanwezig. Geen aanpassing.
6	Het huidige industrieterrein Dallen II is nog grotendeels leeg, daar is nog ruimte voor groei.	Bedrijventerreinen	Bij nucleaire installaties zoals de SHINE-fabriek wordt rekening gehouden met zeer conservatieve wettelijk verplichte veiligheidsafstanden. Deze veiligheidsafstanden maken dat het SHINE-terrein veel groter moet zijn dan de fabriek zelf nodig heeft. De 16 hectare waarop de SHINE-fabriek wordt gebouwd, wordt hoofdzakelijk bepaald door deze veiligheidsafstanden. Deze ruimte is op de Dallen II bij verre niet beschikbaar. Geen aanpassing.
7	De gemeente heeft onlangs nog toestemming gegeven aan een agrariër	Bedrijventerreinen	Dit past in de bestemming, gezien het feit dat het bedrijfsactiviteiten betreft.

	om zijn bedrijfshuisvesting in het gebied uit te breiden. Dat staat haaks op de voorgenomen plannen.		Geen aanpassing.
8	Het gebied heeft een enorme waarde voor de landschappelijke structuur. Iets dat in de ontwerp-omgevingsvisie zelf ook als waarde gezien wordt	Bedrijventerreinen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 5 van deze zienswijze.

11. Bodemdaling (2021-012411)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	In gemeenteblad nr. 319115 van 16 september 2021, staat dat zienswijzen van 16 september t/m 27 oktober ingediend kunnen worden. Op omgevingsvisie.veendam.nl staat dat dit kan van 15 september t/m 30 oktober. Waarom zijn er verschillen?	Ontvankelijkheid	Dit klopt. Dit is abusievelijk verkeerd vermeld. We hebben geen zienswijzen niet-ontvankelijk verklaard wegens termijnoverschrijding. Geen aanpassing.
2	Met de formulering in de tekst van Buitengebied – Huidige situatie, geeft het college aan geen idee te hebben waar de magnesiumzoutmijnbouwlocaties van Nedmag zich bevinden. Tekst dient aangevuld te worden met de locaties WHC-2, tussen Tripscompagnie en Borgercompagnie, WHC-1, tussen Borgercompagnie en Kalkwijk.	Bodemdalingsgebied	Ter verduidelijking zullen de zoutwinningslocaties opgenomen worden in de omgevingsvisie. Aanpassing: de tekst wordt zo aangepast dat de zoutwinningslocaties op de kaart weergegeven worden.
3	In de alinea Buitengebied – Huidige	Bodemdalingsgebied	Het klopt dat er twee vormen van zoutwinning voorkomen in de gemeente

<p>situatie – Toekomstperspectief laat het college zien dat bij haar de kennis en het inzicht ontbreekt dat de winning van magnesiumzout van een geheel andere aard is dan de winning van steenzout. Door in de omgevingsvisie deze twee methoden van zoutwinnen en hun verregaande gevolgen voor de woon-en leefomgeving van de inwoners van haar gemeente te presenteren als één potnat, wordt daarmee de onwetende burger bewust een rad voor ogen gedraaid. Ter bescherming van de burger dient het college in de ontwerp-omgevingsvisie heel duidelijk op te schrijven welke die zeer nadelige invloeden zijn van deze hele verschillende vormen van zoutwinning.</p>		<p>Veendam. De zoutwinning bij Zuidwending en de cavernes die daarbij ontstaan worden deels gebruikt voor opslag van aardgas en mogelijk voor opslag van waterstof en perslucht in de toekomst. Deze zoutwinning gaat gepaard met een licht diepe bodemdaling. De magnesiumzoutwinning door Nedmag zorgt voor een grotere diepe bodemdaling. De cavernes die hierbij ontstaan zijn minder volumineus en ongeschikt voor ondergrondse opslag.</p> <p>Aanpassen: de tekst wordt zo aangepast dat het onderscheid tussen de twee vormen van zoutwinning helder naar voren komt en de zoutwinningslocaties op de kaart weergegeven worden.</p>
<p>4 In de tekst van Buitengebied – Huidige situatie – Toekomstperspectief is door het college klakkeloos overgenomen uit beweringen van de magnesiumzoutmijnbouwer dat de bodemdaling in het Nedmag-gebied “geleidelijk” is. Van geleidelijkheid is echter helemaal geen sprake. Het college is blind en doof voor problemen van bewoners van het gebied.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Voor het meten van de bodemdaling wordt gebruik gemaakt van verschillende meetinstrumenten. Een belangrijk instrument is het meten met satellietgegevens (InSar). Hierdoor ontstaat een zeer nauwkeurig beeld van de ontwikkeling van de bodemdaling. Deze resultaten geven een geleidelijke bodemdaling weer. Daarnaast staat Nedmag hierover periodiek in contact met onder meer de gemeente en het Staatstoezicht op de Mijnen. Vooralnog zijn er geen signalen dat de geprognoseerde bodemdaling sterk afwijkt van de meetresultaten.</p> <p>Geen aanpassing.</p>

5	Door onder bovenstaande tekst in de visie onder 4 de afbeelding van de bodemdalingscontouren van Nedmag te plaatsen, komt de tekst daarboven in een eenzijdige en verwarrende context te staan. Waar is het kaartje met de zoutcavernes ten oosten van Veendam? Waarom zijn die niet geplaatst? Voor de lezer een zeer verwarrend en misleidend 'toekomstperspectief'.	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
6	Onder Buitengebied – Huidige situatie – Toekomstperspectief is aangegeven dat de wens speelt om tot een andere invulling te komen en dat daarvoor een passende invulling gezocht wordt. De indiener vraagt zich af bij wie die wens dan leeft, college, bewoners of anderen. Waarom zoekt het college naar een passende invulling? Op basis van welke argumenten komt het college tot een andere invulling van het gebied? Waarom is de geleidelijke bodemdaling daar een argument voor?	Bodemdalingsgebied	Dit is in de advisering omtrent de besluitvorming van het nieuwe winningsplan van Nedmag – <i>Winningsplan 2018</i> – geadviseerd door de Mijnraad. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft in zijn vaststellingsbesluit omtrent dit winningsplan opgenomen dat er gestart dient te worden met een gebiedsproces voor het gebied waar het behoud van huidige functies (overwegend akkerbouw) in de toekomst veel beheersmaatregelen benodigd zijn. Of functiewijzigingen ook daadwerkelijk gaan plaatsvinden, staat nog niet vast. Allereerst zal er naar verwachting in 2022 gestart worden met een verkenning van de mogelijkheden. De Provincie Groningen coördineert dit project. Geen aanpassing.

Wegens de “warrige en rommelige opzet” van de website, wordt het vervolg van de zienswijze gebaseerd op het Anteagroup-rapport “Strategische impactbeoordeling Veendam”

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
7	Blad 4. Slechts een deel van	Grondgebied gemeente	Dat klopt, maar de visie doet ook geen uitspraken over het deel dat in

	Borgercompagnie valt in Veendam, het andere deel in Midden-Groningen.		Midden-Groningen valt en kaart met gebiedsindeling beperkt zich eveneens tot het grondgebied van de gemeente Veendam. Aanpassing: in tekst expliciet beperken tot deel van Borgercompagnie dat in Veendam ligt, maar dan in de visie.
8	Blad 4. Naast de opslag van gas, vindt er ook opslag van biogas plaats. Zowel zonne- als windenergie dient in de omgevingsvisie uitgebreid te worden met biogasenergie.	Duurzame energiebronnen	Het klopt dat er biogas wordt geproduceerd in het buitengebied van Veendam. Aanpassen: zin wordt “Daarnaast is er mijnbouw (gas- en zoutwinning en de opslag van gas) en wordt duurzame energie opgewekt in de vorm van zonne- en windenergie en biogas.”
9	Blad 5. Het lukt de indiener niet de volgende link te openen: leefomgevingsfoto.anteagroup.nl/veendam	Niet werkende link	Dit probleem is reeds opgelost, de leefomgevingsfoto is weer bereikbaar via de originele link. Geen aanpassing
10	Blad 7. Het is voor de indiener onbegrijpelijk dat er bij het college plannen bestaan om aan de Nedmagweg woningbouw te realiseren. Het is onverantwoord een dergelijk plan te lanceren. Onwetende burgers/bewoners komen terecht in een horror situatie en zien zich geconfronteerd met een niet te voorziene enorme bodemdaling die nooit meer gestopt kan worden, ook niet gedurende de looptijd van de omgevingsvisie. De indiener geeft aan dat het college de ogen dient te openen en dat	Bodemdalingsgebied	Het vergunnen van mijnbouwactiviteiten valt onder de bevoegdheden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De gemeente Veendam baseert zich in haar standpunten voor een belangrijk gedeelte op de technische beoordeling op veiligheid door het Staatstoezicht op de Mijnen. Daarnaast biedt ook wetenschappelijk onderzoek, zoals in de afgelopen jaren gedaan door TNO en de TU Delft, geen aanleiding om te oordelen dat er grote risico's bestaan voor bestaande en/of nieuwe woningen in het bodemdalingsgebied. Geen aanpassing.

	<p>zij, op basis van openbare kennis, aansprakelijk gesteld kan worden voor gevolgen waar burgers aan blootgesteld worden.</p>		
11	<p>Blad 8. In dit tekstgedeelte dient eveneens meegenomen te worden de relevante ontwikkeling rond de magnesiumzoutmijnbouw rond het jaar 2040. De verwachting is dat rond die tijd de bodem ten westen van Veendam in het hart van de mijnbouwlocatie (WHC-2) gedaald zal zijn tot minstens 80 cm of wellicht al tot over 1 meter. Die ontwikkeling zal verstrekkende gevolgen hebben voor het wonen, werken en leven in dat gebied en de wijde omgeving.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 10 van deze zienswijze. De bodem daalt als gevolg van de zoutwinning door Nedmag, de aardgaswinning uit het Groningen gasveld en de autonome bodemdaling. Of Nedmag de komende jaren door mag gaan met het winnen van magnesiumzout is nog niet zeker. Hierover loopt namelijk nog een beroepsgang bij de rechtbank Den Haag en de Raad van State. Tot die tijd ligt nog niet vast hoe hoog de verwachte bodemdaling zal zijn.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
12	<p>Blad 16. Woningbouwlocatie achter Borgercompagnie. Vanuit bewuste maar verwijtbare onwetendheid kan gekozen zijn voor deze locatie. Opnieuw laat het college door het kiezen voor deze locatie zien dat zij de ontwikkelingen rondom de magnesiumzoutmijnbouw niet serieus neemt en de argeloze burger opzettelijk blootstelt aan de gevolgen van de ongelijkmatige bodemdaling in dat gebied. Een gebied dat in de ondergrond verder</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 10 van deze zienswijze.</p>

	<p>uitgehuld gaat worden als de putten Ve-7 en Ve-8 geboord mogen worden vanaf de locatie WHC-1 in Borgercompagnie.</p>		
13	<p>Blad 18. Steeds maar weer gaat het college ervan uit dat de situatie rond de magnesiumzoutmijnbouw niet aan verandering onderhevig is. Al jaren ervaren mensen het ontstaan van schade aan hun huizen. Ook de meest recente huizen op het Golfeiland hebben schade. De calamiteit op locatie WHC-2 waarbij in april 2018 een scheur in het zoutdak ontstond en er grote hoeveelheden diesel en pekkel weggestroomd zijn met vele centimeters extra bodemdaling tot gevolg lijkt het college niet wakker te schudden om zich zorgen te maken over hetgeen in de ondergrond en daarmee boven de grond al is gebeurd en de komende jaren nog in verhevigde mate zal gebeuren.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 10 van deze zienswijze.</p>
14	<p>Blad 29/30. Waarom worden de rapporten van september 2009 van de Stuurgroep De Groene Ster en de <i>QuickScan</i> van februari 2012 inzake Singelgolf De Randvenen niet betrokken bij plannen voor de uitbreiding van recreatiegebied ten noorden en westen van Borgerwold? Uitbreiding van het recreatiegebied ten noorden van het</p>	<p>Recreatie</p>	<p>Naar verwachting worden de door de indiener aangehaalde onderzoeken betrokken in het nog op te starten gebiedsproces voor deze omgeving.</p> <p>Geen aanpassing.</p>

	Borgerswold lijkt logisch mede gezien de ontwikkelingen rondom de extreme bodemdaling rondom het gebied.		
15	Blad 29/30. Waarom ontbreekt in de omgevingsvisie overleg met de buurgemeenten over de ontwikkelingen in het gebied ten noorden van het Borgerswold?	Recreatie	Hiervoor wordt naar verwachting in 2022 een gebiedsproces gestart. De Provincie Groningen, het waterschap Hunze en Aa's en de gemeente Midden-Groningen zullen hierbij betrokken worden. Geen aanpassing.
16	Blad 36/37. De tekst dient aangepast te worden met het oog op de verschillende twee vormen van zoutmijnbouw. Borgercompagnie en Zuidwending zijn niet met elkaar te vergelijken.	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
17	Blad 36/37. Er is vergeten in het rapport op te nemen dat in het centrum van het dorp Borgercompagnie locatie WHC-1 van Nedmag ligt.	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
18	Blad 36/37. Het College stelt zich de vraag: "Willen we de functiemogelijkheden op de mijnbouwlocaties aanpassen/uitbreiden?" Welke functiemogelijkheden heeft het College hierbij in gedachten? Zijn de gedachten over andere functiemogelijkheden ingegeven omdat er sprake is van vernatting waardoor waterhuishoudkundige maatregelen nodig zijn? Woningbouw is een onverantwoorde keuze, evenals de keuze voor een	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 6 van deze zienswijze.

	kuuroord. De plannen voor een zonnepark ook. De meest reële optie is het gebied teruggeven aan de natuur.		
19	Blad 20/21/42. Het is ontorecht dat de Zonnevisie Buitengebied Veendam hier zo stellig aangehaald wordt, want die is nog in concept-fase en er is nog geen besluit van de raad.	Duurzame energiebronnen	<p>Het klopt dat de Zonnevisie nog niet vastgesteld is. Een verwijzing naar de inhoud daarvan moet minder stellig aangehaald worden. In tegenstelling daartoe dient juist benadrukt te worden dat de Zonnevisie een verdere beleidsmatige uitwerking zal bieden op het gebied van zonne-energie, waar deze omgevingsvisie de hoofdlijnen van het te voeren beleid bepaalt.</p> <p>Aanpassing: concrete tekst en inhoud van zonnevisie, waaronder de zonneladder, niet concreet aanhalen, maar verwijzen naar de beleidsmatige uitwerking die daar plaats zal vinden.</p>
20	Blad 20/21/42. De zin over het overdekte winkelgebied roept de vraag op waar dit gerealiseerd zou worden.	Voorzieningen	<p>Hiermee wordt gerefereerd aan een aansluitende functie en uitstraling van de luifels in het kernwinkelgebied. Hierbij is het hoofdzakelijk de wens om een uniforme en goed verzorgde uitstraling te bieden, alsook een comfortabele beleving door bezoekers. In het in 2022 op te stellen uitvoeringsprogramma centrum zal hier nadere uitwerking op plaats vinden.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
21	Blad 20/21/42. Aangaande de monitoringsopgave inzake voorzieningen, welke rol/functie heeft de reeds vastgestelde woonvisie in deze? Is dit geen herhaling van zetten?	Voorzieningen	<p>De woonvisie heeft geen directe relatie hiermee. Behalve dat in de woonvisie staat opgenomen dat we leegstand in het winkelgebied, zoals Kerkstraat, aan willen pakken om winkels tot woningen te transformeren. Dit zal terugkomen in nader uit te werken beleid, te weten het uitvoeringsprogramma centrum Veendam.</p> <p>Geen aanpassing.</p>

22	Blad 20/21/42. Het gebruik van “aan te vliegen” duidt op iets willen verkopen waar mogelijk geen koper voor te vinden is. Het lijkt alsof mensen iets voorgehouden wordt om iets anders te bereiken.	Voorzieningen	<p>“Aan te vliegen” duidt hier niet per se op het verkopen van gronden, maar op het vinden van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
23	Blad 44. Onder “Veendam droomt” staat dat in de komende 20 jaar circa 820 woningen worden gebouwd of vernieuwd. Op pagina 44 staat 700. Graag een toelichting	Wonen	<p>Op de website wordt onder ‘Wonen’ het volgende hierover gezegd: “Het aantal woningen dat we de komende jaren gaan bouwen staat vast voor circa 820 woningen. Een deel van deze opgave betreft de vervangingsopgave van oudere woningen. Het overige deel (ruim 700 woningen) betreft de toevoeging van nieuwe woningen. Dit is een grotere toevoeging van de huidige bevolkingsprognose, waarin verwacht wordt dat 640 extra woningen nodig zijn. We zetten bewust in op een grotere opgave omdat misschien niet alle plannen daadwerkelijk gebouwd kunnen worden.” Hiermee is de vraag over de aantallen van de indiener beantwoord. In afwachting van de het volgende woningmarktonderzoek, kiezen we er voor de duidelijkheid echter voor om de getallen te schrappen.</p> <p>Aanpassing: de volgende zinnen schrappen: “Het aantal woningen dat we de komende jaren gaan bouwen staat vast voor circa 820 woningen . Een deel van deze opgave betreft de vervangingsopgave van oudere woningen. Het overige deel (ruim 700 woningen) betreft de toevoeging van nieuwe woningen. Dit is een grotere toevoeging dan de huidige bevolkingsprognose, waarin verwacht wordt dat 640 extra woningen nodig zijn.”</p>
24	Blad 44. Laat duidelijk terugkomen dat het zoekgebied voor grotere initiatieven in het buitengebied bij Borgercompagnie betreft.	Duurzame energiebronnen	<p>Het gebied dat de indiener aanhaalt in zijn zienswijze, wordt in de omgevingsvisie aangeduid als buitengebied. Daarin wordt geen verschil gemaakt met de rest van het buitengebied in de gemeente. Het gebied</p>

	Die duidelijkheid mist nu er nog geen zonnevisie is aangenomen door de raad of over een omgevingsvergunning is besloten.		<p>wordt wel gekenmerkt door bodemdaling, waardoor met het oog op de toekomst in het gebiedsproces onderzocht wordt of een functiewijziging nodig is. Het gebied dat in het gebiedsproces meegenomen zal worden, is echter nog niet afgebakend. Wanneer het gebied van waarop het gebiedsproces betrekking zal hebben afgebakend is, zal dit meegenomen worden in een actualisatie van de omgevingsvisie.</p> <p>Plaatsing van zonnepanelen kan (en moet in het buitengebied) overigens zodanig plaatsvinden dat de openheid van het landschap niet wordt aangetast.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
25	Blad 45. Verspil geen gemeenschapsgeld met gebiedsonderzoeken in het bodemdalingsgebied. Al meer dan 10 jaar geleden is onderzoek verricht naar welke recreatieve invulling mogelijk is. Waarom worden deze plannen niet bij de ontwerp-omgevingsvisie betrokken?	Recreatie	<p>De door de indiener aangehaalde onderzoeken zullen naar waarschijnlijkheid meegenomen worden in het nog te starten gebiedsproces.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
26	Blad 46. Wat wordt gedaan aan bedrijven die uitstoot hebben die valt onder de categorie zeer zorgwekkende stoffen? Dergelijke bedrijven zijn een bedreiging voor de volksgezondheid. Waarom wordt bijvoorbeeld niet gesproken over het project "Zeer Zorgwekkende Stoffen" Van de Noordelijke Omgevingsdiensten?	Milieu	<p>De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het strategisch beleid. Deze kan een algemene tekst bevatten met een verwijzing naar ZZS-problematiek. Zeer zorgwekkende stoffen zijn al zeer stringent door wet- en regelgeving gedekt. Dit volgen wij. Zowel op het gebied van het structureel wegnemen van milieurisico's als aanpak bij problemen is onderdeel nadere besluitvorming.</p> <p>Aanpassing: toevoegen algemene tekst onder het aspect 'Milieu, water en bodem' over zeer zorgwekkende stoffen, dat we landelijke wet- en</p>

			regelgeving volgen en het bij nadere besluitvorming wordt meegenomen.
27	Blad 47. Welke ontwikkelingen van mijnbouwlocaties worden bedoeld waar gesproken wordt over de omgevingskwaliteit aldaar? Welke aandachtspunten worden hier bedoeld?	Bodemdalingsgebied	Er wordt naar verwachting in 2022 gestart met een gebiedsproces voor het gebied met de meeste bodemdaling. Hierbij wordt gekeken naar mogelijke alternatieven voor de toekomst, zodat minder huishoudkundige maatregelen op termijn noodzakelijk zijn. Of er daadwerkelijk op termijn sprake zal zijn van functiewijzigingen valt nog te bezien en is onder meer afhankelijk van de uitkomsten van deze verkenning. Geen aanpassing.
28	Blad 47. "Dit kan positieve effecten op natuur, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit teweegbrengen." De indiener is van mening dat inwoners van Borgercompagnie hiermee geschoffeerd worden, gezien het feit dat zij in zienswijzen hebben aangegeven dergelijke positieve effecten niet te erkennen.	Bodemdalingsgebied	Het gebiedsproces wordt naar verwachting in 2022 gestart. Over de inhoud en de haalbaarheid van de uitkomsten valt nog niks concreets te melden. Geen aanpassing.
29	Blad 49. Voor de lezer van de omgevingsvisie is onduidelijk wat het arbeidsaanbod en opleidingsniveau binnen Veendam is. Dat zou vermeld moeten worden in de omgevingsvisie. Waarom is de intentie om met name bedrijven in <i>health science</i> aan te trekken? Welke eisen stellen deze bedrijven aan het arbeidsaanbod en het opleidingsniveau? Hoe passen de eisen van deze sector op het arbeidsaanbod en het opleidingsniveau	Werkgelegenheid	De intentie is niet met name bedrijven in de <i>health science</i> aan te trekken, maar onder andere wel in die sector. De eisen zijn opgeleide mensen op voornamelijk mbo- en hbo-niveau. Het voordeel van het aantrekken van dergelijke bedrijvigheid is dat we opgeleide mensen voldoende te bieden hebben zodat ze niet vertrekken naar het westen van het land hoeven te trekken. Geen aanpassing.

	binnen Veendam?		
30	Blad 50. Link leefomgevingsfoto.anteagroup.nl/veendam kan niet geopend worden.	Niet werkende link	Dit probleem is reeds opgelost, de leefomgevingsfoto is weer bereikbaar via de originele link. Geen aanpassing
31	Blad 50. Men zou mogen verwachten dat aan de website een rapport ten grondslag ligt met een heldere indeling en structuur, waarin de ontwerp-omgevingsvisie uitgebreid wordt beschreven.	Vorm van het document	Om de onderlinge connecties goed weer te kunnen geven is een website een hele goede en overzichtelijke manier. De gemeente heeft ervoor gekozen om deze wijze te hanteren voor de omgevingsvisie. Geen aanpassing

12. Groen en bodemdaling (2021-013124)

#	<i>Inhoud opmerking</i>	<i>Betreft</i>	<i>Reactie gemeente en verwerking</i>
1	De indiener geeft aan dat de passage over bodemdaling als een gevolg van de winning van grondstoffen erg vaag blijft. Helder is niet bij wie de wens speelt om voor een andere invulling van het gebied. Die wens bestaat volgens de indiener niet bij de bewoners van het gebied, specifiek niet als de invulling een aan te leggen zonnepark zou zijn. Deze zin zou verhelderd moeten worden.	Bodemdalingsgebied	Dit is in de advisering omtrent de besluitvorming van het nieuwe winningsplan van Nedmag – <i>Winningsplan 2018</i> – geadviseerd door de Mijnraad. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft in zijn vaststellingsbesluit omtrent dit winningsplan opgenomen dat er gestart dient te worden met een gebiedsproces voor het gebied waar het behoud van huidige functies (overwegend akkerbouw) in de toekomst veel beheersmaatregelen benodigd zijn. Of functiewijzigingen ook daadwerkelijk gaan plaatsvinden, staat nog niet vast. Allereerst zal er naar verwachting in 2022 gestart worden met een verkenning van de mogelijkheden. De Provincie Groningen coördineert dit project. Geen aanpassing.
2	Nieuwe invulling van het bodemdalingsgebied strookt volgens de	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.

	<p>indiener niet met beleidsdoelstellingen op het gebied van het behouden van de linten, het belang van groene zones om het centrum en de instandhouding van het open landschap, die elders in de omgevingsvisie wel naar voren komen.</p>		
3	<p>De indiener geeft aan dat hij twee minimumvoorwaarden stelt voor de aanleg van alternatieve energiebronnen, namelijk dat deze moeten passen bij de cultuurhistorische waarden van de omgeving en dat er draagvlak moet zijn onder de lokale bevolking. Die ontbreken in dit geval geheel. Aansluiting op cultuurhistorische en landschapswaarden dienen tezamen met sociaal draagvlak worden toegevoegd.</p>	<p>Duurzame energiebronnen</p>	<p>We zijn het met de indiener eens dat zowel draagvlak als cultuurhistorische waarden belangrijke criteria zijn voor de inpassing van duurzame energiebronnen. Deze worden bij initiatieven meegenomen, net als andere voorwaarden en relevante afwegingen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
4	<p>Beleidsvoornemens omtrent grootschalige zonneparken moeten ook aangevuld worden met bovenstaande voorwaarden.</p>	<p>Duurzame energiebronnen</p>	<p>Beleidsvoornemens voor grootschalige zonneparken worden in de Zonnevisie omschreven, samen met de voorwaarden daarvoor. Dit vormt een beleidsmatige uitwerking van de omgevingsvisie.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
5	<p>De nieuwe passende invulling voor het bodemdalingsgebied kan wat de indiener betreft worden uitgebreid met initiatieven van natuurinclusieve landbouw, dat elders in de omgevingsvisie wel terugkomt.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.</p>

6	De indiener roept het college op zuinig te zijn op de landbouwgrond, zeker in de Veenkoloniën, mede omdat voor natuurinclusieve landbouw meer areaal nodig is dan voor reguliere landbouw. Voor grootschalige zonneparken zouden alternatieven te vinden moeten zijn.	Landbouwgrond	<p>Het gebied dat de indiener aanhaalt in zijn zienswijze, wordt in de omgevingsvisie aangeduid als buitengebied. Daarin wordt geen verschil gemaakt met de rest van het buitengebied in de gemeente. Het gebied wordt wel gekenmerkt door bodemdaling, waardoor met het oog op de toekomst in het gebiedsproces onderzocht wordt of een functiewijziging nodig is. Het gebied dat in het gebiedsproces meegenomen zal worden, is echter nog niet afgebakend. Wanneer het gebied van waarop het gebiedsproces betrekking zal hebben afgebakend is, zal dit meegenomen worden in een actualisatie van de omgevingsvisie.</p> <p>Plaatsing van zonnepanelen kan (en moet in het buitengebied) overigens zodanig plaatsvinden dat de openheid van het landschap niet wordt aangetast.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
---	---	---------------	---

13. Natuur en milieufederatie (2021-013136)

#	<i>Inhoud opmerking</i>	<i>Betreft</i>	<i>Reactie gemeente en verwerking</i>
1	De indiener geeft aan dat de huidige omgevingsvisie erg op hoofdlijnen blijft en op ruimtelijk vlak concrete uitspraken en acties mist.	Inhoud omgevingsvisie algemeen	<p>De omgevingsvisie als instrument bedoeld om de strategische hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid te bevatten. Zo is deze omgevingsvisie ook vormgegeven. Plannen en acties die daaruit voortvloeien worden verder uitgewerkt in nader beleid, bijvoorbeeld in programma's. Normstelling wordt op basis van de omgevingsvisie vastgelegd in het omgevingsplan.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
2	Het ambitieniveau op het gebied van natuur en milieu is mager. De Omgevingswet biedt straks	Inhoud natuur en milieu algemeen	Het is van belang dat de omgevingsvisie voldoet aan de wettelijke eisen en dus ook de strategische hoofdlijnen van het beleid op het gebied van milieu bevat. Dit verdient extra aandacht. Dit aspect zal daarom aangevuld

	<p>mogelijkheden om op bepaalde plekken strengere normen toe te passen. Dit biedt kansen om op het gebied van biodiversiteit en leefbaarheid vooruitgang te boeken.</p>		<p>worden.</p> <p>Aanpassing: milieu wordt extra aangezet onder ‘Milieu, water en bodem’ door toevoeging van onderstaande tekst:</p> <p>“In de Omgevingswet worden vier milieubeginselen opgenomen waar ook wij vanuit gaan. Dit zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Het voorzorgsbeginsel; 6. Het beginsel van preventief handelen; 7. Het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moet worden en, 8. Het beginsel dat de vervuiler betaalt. <p>De gemeente hanteert de algemene milieubeginselen in haar beleidsvoorstellen. Ook gaan we uit van de algemene zorgplicht waarbij niet alleen wij als gemeente maar ook onze bedrijven en inwoners verantwoordelijk zijn voor een veilige en gezonde leefomgeving. Risico’s worden voorkomen of beperkt door het treffen van maatregelen aan de bron.</p> <p>Met betrekking tot luchtkwaliteit en geluid houden we ons aan de wettelijke gestelde normen. Bij de uitvoering van plannen en projecten wordt altijd getoetst aan de wettelijke normen. We streven daarnaast naar het verder verbeteren van de luchtkwaliteit om zo aan de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen.”</p>
3	<p>De indiener geeft aan dat ruimte schaars is en dat nieuwe ontwikkelingen – waaronder klimaatadaptatie, duurzame</p>	<p>Bedrijventerreinen</p>	<p>Bij nucleaire installaties zoals de SHINE-fabriek wordt rekening gehouden met zeer conservatieve wettelijk verplichte veiligheidsafstanden. Deze veiligheidsafstanden maken dat het SHINE-terrein veel groter moet zijn dan</p>

	energie, woningbouw en duurzame landbouw – ruimte vragen. In dat licht volgt de indiener niet waarom bedrijventerreinen verder uit moeten breiden, terwijl De Dallen nog niet volledig ontwikkeld is en nog nieuwe kavels biedt. Die zouden volgens de indiener in het kader van zuinigheid eerst benut dienen te worden.		de fabriek zelf nodig heeft. De 16 hectare waarop de SHINE-fabriek wordt gebouwd, wordt hoofdzakelijk bepaald door deze veiligheidsafstanden. Deze ruimte is op de Dallen II bij verre niet beschikbaar. Geen aanpassing.
4	Voor nieuwe bedrijven als SHINE is het belangrijk dat eerst wordt gekeken naar mogelijkheden op een bestaand bedrijventerrein, in plaats van een nieuwe claim te leggen op gronden in het buitengebied. De indiener vraagt om milieueffecten goed in beeld te brengen, in het licht van de reactie van de Mer-commissie.	Bedrijventerreinen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 3 van deze zienswijze.
5	Het is belangrijk de ontwikkeling van bedrijventerreinen in regionaal verband op te pakken, bijvoorbeeld bij de ruimtelijk-economische visie op de A7 en N33. De indiener verzoekt dat dit laatstgenoemde stuk wordt vastgesteld voordat er nieuwe bedrijventerreinen in Veendam worden aangewezen.	Bedrijventerreinen	De Dallen III zijn opgenomen in het <i>Ruimtelijk-economisch perspectief A7/N33-regio</i> . Voor deze visie is een marktanalyse uitgevoerd en zijn er gesprekken gevoerd met inwoners, bedrijven. Geen aanpassing.
6	Er zijn meer maatregelen nodig om bedrijventerreinen duurzamer te	Duurzaamheid	De verduurzaming van bedrijventerreinen en de manier waarop dit juridisch geregeld wordt, wordt meegenomen in het opstellen van het

	<p>maken. Bijvoorbeeld door meervoudig ruimtegebruik met zonnepanelen. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit dienen als randvoorwaarden meegenomen te worden bij vestiging van bedrijven.</p>		<p>omgevingsplan en verdere besluitvorming op basis daarvan.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
7	<p>De indiener geeft aan dat de gemeente zonnepanelen op daken verplicht dient te stellen bij nieuwe ruimtelijke projecten zoals bedrijventerreinen, daarbij vooruitlopend op de Omgevingswet.</p>	Duurzaamheid	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 6 van deze zienswijze.</p>
8	<p>Het opnemen van een groennorm in het omgevingsplan wordt toegejuicht. De indiener geeft aan naast een norm voor de kwantiteit ook een norm voor de kwaliteit van het groen inclusief het ecologisch beheer te willen zien.</p>	Groen	<p>Het abstractieniveau van de omgevingsvisie leent zich ervoor om de strategische hoofdlijnen van het beleid te bevatten. Dit punt is hiervoor te detaillistisch en wordt daarom niet overgenomen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
9	<p>Het buitengebied biedt ruimte voor de overstap naar een natuurinclusieve landbouw. Het zou goed zijn als de scheiding tussen natuur en landbouw wordt opgeheven. De indiener roept op in het buitengebied in te zetten op een vergroting van de biodiversiteit door natuurinclusieve landbouw te stimuleren, bijvoorbeeld via vergunningverlening en duurzaam</p>	Buitengebied	<p>Natuurinclusieve landbouw ziet de gemeente als een goede manier om de afnemende biodiversiteit tegen te gaan. Op dit gebied volgen wij de provincie Groningen die haar ambities op dit vlak neerlegt in de nieuw op te stellen provinciale omgevingsvisie en daar reeds op ingegaan is in het Programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024.</p> <p>Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024.</p>

	pachtbeleid.		
10	De visie gaat voorbij aan de potentie van het buitengebied voor het verbeteren van de biodiversiteit. De groenblauwe structuur in de linten en langs diepen en wijken biedt hiervoor kansen. De gemeente zou stappen moeten zetten, bijvoorbeeld door een ecologisch beheer van de openbare ruimte in de linten.	Linten/buitengebied	Dit is te detaillistisch voor de strategische hoofdlijnen van beleid die in deze omgevingsvisie centraal staan. Het is een punt dat meegenomen wordt in de uitvoering, zoals het Groen- en waterbeleidsplan dat in uitwerking is. Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar het Groen- en waterbeleidsplan.
11	De indiener roept de gemeente op bij de ondergrondse opslag van stoffen zorgvuldig te werken, zonder het creëren van nieuwe milieuproblemen en met voldoende oog voor de leefbaarheid van bewoners.	Bodemdaling	De gemeente volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en staat hierbij veelvuldig in contact met de betreffende bedrijven, onderzoeksinstituten en het Staatstoezicht op de Mijnen. De gemeente pleit hierbij continu voor zorgvuldigheid in de beoordeling op gebied van veiligheid voor inwoners, gebouwen en milieu. Geen aanpassing.

14. Veendam Noord (2021-012272)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De indiener is van mening dat – in tegenstelling tot andere wijken – niet geïnvesteerd wordt in Veendam-Noord.	Wijkontwikkeling	De gemeente investeert om diverse redenen op verschillende beleidsterreinen, na afweging van diverse belangen, knelpunten, vragen en wensen. Daarbij is oog voor behoeftes uit de gemeente als geheel en voor vragen uit de wijken, maar het is geen doel op zich om de beperkte middelen gelijk over de wijken te verdelen. Zo hebben gemeente en Acantus zich bijvoorbeeld bij de herstructurering van de woningvoorraad vooral ingezet voor Wildervank en in Veendam-Noord, omdat daar de problematiek van verouderde woningen het meest urgent was. Investerings in het

			<p>centrum hebben overigens ook effecten op de gemeente als geheel, denk aan de werkgelegenheid en de aantrekkelijkheid van het centrum voor alle inwoners van de gemeente en bezoekers.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
2	Windmolens staan allemaal in de buurt van Veendam Noord, niet bij overige dorpen of wijken.	Duurzame energie	<p>De gemeente Veendam heeft zich lang tegen de komst van windmolens verzet. Dit is een beslissing van het Rijk geweest.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
3	De indiener stelt voor het oude Oosterdiep in ere te herstellen, door het Beneden Oosterdiep open te maken met aan weerszijde een rijbaan met eenrichtingsverkeerd en fietspad. De indiener is van mening dat het Beneden Oosterdiep daardoor verkeersluw zal worden en zou het bijdragen aan de opvang van regenwater.	Verkeer	<p>Het gedeelte van het Beneden Oosterdiep ten noorden van de Lloydsweg heeft een belangrijke verkeersfunctie. In die zin dat het een belangrijke rol vervult in de afwikkeling van het verkeer van en naar het regionale verkeernetwerk. Dat deze verkeersfuncties soms 'wringt' met de verblijfsfunctie (leefbaarheid) van de weg is duidelijk en staat wat ons betreft niet ter discussie. In het verleden is er onderzoek gedaan om te kijken of de Transportweg (een deel van) de ontsluitingsfunctie van het Beneden Oosterdiep over kan nemen. Conclusie was dat het 'in theorie' mogelijk is de hoofdontsluitingsfunctie van het Beneden Oosterdiep te verleggen naar de Transportweg. Er zijn daarbij diverse varianten beschouwd, die in grote lijnen haalbaar zijn binnen de beschikbare fysieke ruimte. Ook is een variant beschouwd waarbij het Beneden Oosterdiep met behoud van de huidige verkeersfunctie zodanig (opnieuw) ingericht wordt, dat daarmee meer dan nu de verblijfsfunctie (leefbaarheid) van de weg benadrukt wordt en minder de (huidige) verkeersfunctie. Alle varianten hebben echter als groot nadeel dat ze vanwege de vele benodigde maatregelen, de ruimtelijke inpasbaarheid en gelet op de hoge kosten op korte termijn niet haalbaar zijn. Voor de wat langere termijn kunnen deze mogelijke oplossingen echter als basis dienen voor nader uit te werken</p>

			<p>plannen. Dat wordt betrokken bij (het uitvoeringsprogramma van) het Mobiliteitsplan. Het weer opengraven van het Oosterdiep tenslotte zal een operatie zijn die nog vele malen duurder is dan een herinrichting van het Beneden Oosterdiep, in de huidige verschijningsvorm. Bovendien is de ervaring dat eenrichtingsverkeer snelheid verhogend werkt. Daar zul je dan vervolgens weer maatregelen tegen moeten nemen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
4	De indiener stelt voor de weg langs Kuipers Bouwmaterialen te verbinden met de transportweg voor de ontsluiting van Autorama, in combinatie met een rotonde om doorstroom te bevorderen.	Verkeer	<p>De ontsluiting en bevoorrading van Autorama is na de meest recente aanpassing van het parkeerterrein goed geregeld. De betreffende weg langs Kuipers Bouwmaterialen is weliswaar deels openbaar, maar geen eigendom van de gemeente. Een verbinding hiervan met de Transportweg ligt dan ook niet voor de hand.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
5	De indiener geeft aan dat op het Lloydsterras studentenwoningen gebouwd zouden moeten worden, in tegenstelling tot torenflats.	Wonen	<p>Op het Lloydsterras is beperkt woningbouw mogelijk, en torenflats niet. Er zijn vergevorderde plannen voor de bouw op Lloydsterras van sociale huur appartementen en middenhuurwoningen. Op dit moment hebben we geen reden om te veronderstellen dat er een grote vraag is naar studentenhuisvesting in Veendam. Via woningmarktonderzoek en monitoring houden we de behoefteontwikkeling nauwlettend in de gaten.</p> <p>Geen aanpassing.</p>

15. Landbouwbedrijf (2021-013331)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De indiener geeft aan dat hij het	Algemeen	Bij het opstellen van de omgevingsvisie hebben we meerdere ketenpartners

	bijzonder vindt dat de gemeente Midden-Groningen niet op de hoogte is gesteld van de terinzagelegging van deze omgevingsvisie. Hij heeft aan zelf die gemeente op de hoogte te hebben gesteld.		betrokken. Buurgemeenten zoals de gemeente Midden-Groningen kunnen op de hoogte zijn van de terinzagelegging van deze omgevingsvisie door de plaatsing daarvan op Ruimtelijke Plannen (www.ruimtelijkeplannen.nl).
2	De website is volgens de indiener rommelig en steekt niet logisch in elkaar.	Algemeen	Dit is de opbouw die wij hanteren met het oog op duidelijkheid en overzichtelijkheid. Geen aanpassing.
3	De indiener geeft aan dat de gemeente wel contact heeft gezocht met de gemeente Midden-Groningen als het gaat om het integraal ruimtelijk en economisch ontwikkelperspectief voor het gebied rondom de A 7 en N33. Hij geeft aan dat dit ook had moeten gebeuren met deze visie, specifiek op het aspect van het bodemdalingsgebied ten westen van het centrum van Veendam. Dit omdat het een grensoverschrijdend gebied is dat daarom integraal afgestemd zou moeten worden.	Bodemdalingsgebied	Dit is in de advisering omtrent de besluitvorming van het nieuwe winningsplan van Nedmag – <i>Winningsplan 2018</i> – geadviseerd door de Mijnraad. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft in zijn vaststellingsbesluit omtrent dit winningsplan opgenomen dat er gestart dient te worden met een gebiedsproces voor het gebied waar het behoud van huidige functies (overwegend akkerbouw) in de toekomst veel beheersmaatregelen benodigd zijn. Of functiewijzigingen ook daadwerkelijk gaan plaatsvinden, staat nog niet vast. Allereerst zal er naar verwachting in 2022 gestart worden met een verkenning van de mogelijkheden. De Provincie Groningen coördineert dit project. Geen aanpassing.
4	In de alinea onder Buitengebied – Huidige situatie – Toekomstperspectief laat het college volgens de indiener zien	Bodemdalingsgebied	Het klopt dat er twee vormen van zoutwinning voorkomen in de gemeente Veendam. De zoutwinning bij Zuidwending en de cavernes die daarbij ontstaan worden deels gebruikt voor opslag van aardgas en mogelijk voor

	<p>dat bij haar kennis en inzicht ontbreekt dat de winning van magnesiumzout van een heel andere aard is dan steenzout. Door in de omgevingsvisie deze twee methoden van zoutwinning en hun verregaande gevolgen voor de woon-en leefomgeving van de inwoners van haar gemeente te presenteren als één potnat, wordt de onwetende burger bewust een rad voor ogen gedraaid. Ter bescherming van de burger dient het college volgens de indiener in de ontwerp-omgevingsvisie heel duidelijk op te omschrijven wat die zeer nadelige invloeden zijn van deze verschillende vormen van zoutwinning.</p>		<p>opslag van waterstof en perslucht in de toekomst. Deze zoutwinning gaat gepaard met een licht diepe bodemdaling. De magnesiumzoutwinning door Nedmag zorgt voor een grotere diepe bodemdaling. De cavernes die hierbij ontstaan zijn minder volumineus en ongeschikt voor ondergrondse opslag.</p> <p>Aanpassen: de tekst wordt zo aangepast dat het onderscheid tussen de twee vormen van zoutwinning helder naar voren komt en de zoutwinningslocaties op de kaart weergegeven worden.</p>
5	<p>Met name de zin “Er zijn plannen om de ondergrondse opslagmogelijkheden uit te breiden met bijvoorbeeld perslucht of waterstof” kan de burger volgens de indiener de indruk geven dat het college van mening is dat de cavernes van de magnesiumzoutmijnbouwer ook voor opslag in aanmerking zouden kunnen komen. Zoals het college weet heeft de minister van EZK die mogelijkheid al uitgesloten.</p>	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 4 van deze zienswijze.
6	Onder Buitengebied-Huidige situatie-	Bodemdalingsgebied	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.

	<p>Toekomstperspectief komt de volgende zin voor “... en speelt de wens voor een andere invulling. We zoeken daarom naar een passende invulling voor deze locaties.” De indiener vraagt zich af bij wie die wens speelt, bij het college, de inwoners van het gebied of anderen.</p>		
7	<p>De indiener wil weten waarom het college zoekt naar een passende andere invulling van het bodemdalingsgebied en op basis van welke argumenten het college tot een andere invulling komt. Daarbij plaatst hij de kanttekening dat de gemeente altijd het open karakteristieke landschap in stand heeft willen houden. Daaraan wordt ook veel waarde gehecht in de omgevingsvisie als het gaat om het buitengebied.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.</p>
8	<p>De indiener is van mening dat de gemeente niet zomaar de bestemming van een agrarisch gebied kan veranderen doordat de gronden niet meer geschikt zullen worden voor landbouw, door toedoen van een mijnbouwbedrijf om vervolgens de omliggende grondeigenaren op te zadelen met de nadelige gevolgen en overlast.</p>	<p>Bodemdalingsgebied</p>	<p>Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.</p>

9	De indiener is van mening dat de mijnbouwondernemer zal moeten stoppen, het probleem oplossen en omliggende grond- en huiseigenaren schadeloos dient te stellen.	Bodemdalingsgebied	Het vergunnen van mijnbouwactiviteiten is belegd bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, niet bij de gemeente. Geen aanpassing.
10	Op de ontmoeting van 18 mei zijn een aantal vragen met antwoorden van deelnemers genoteerd. De indiener vraagt zich af hoeveel waarde hieraan gehecht kan worden.	Bodemdalingsgebied	De vragen en opmerkingen die door aanwezigen zijn gesteld, zijn opgenomen in de betreffende verslagen van die bijeenkomsten. De inhoud van deze verslagen is meegenomen in het opstellen van deze ontwerp-omgevingsvisie. Geen aanpassing.
11	Een zin met “de gronden die dalen (als gevolg van veenoxidatie)” is misleidend, aldus de indiener. Hij is van mening dat daar genoemd dient te worden dat het om bodemdaling van Nedmag gaat. Bodemdaling vindt volgens hem in hoofdzaak plaats door zout- en gaswinning, noemenswaardig veen is er allang niet meer in dit gebied.	Bodemdalingsgebied	De bodem in Veendam en omstreken daalt als gevolg van verschillende oorzaken, waarvan de zoutwinning door Nedmag lokaal het grootste aandeel heeft. Daarnaast treedt bodemdaling op als gevolg van de aardgaswinning en de autonoom optredende bodemdaling. De hiervoor genoemde oorzaken zijn gevallen van diepe bodemdaling. Naast diepe bodemdaling treedt als gevolg van klimaatverandering ook ondiepe bodemdaling op als gevolg van verdroging. Deze verdroging zorgt ervoor dat grondwaterstanden lager zijn komen te liggen. Hierdoor klinken veenresten in de ondiepe ondergrond in. In Veendam zijn de meeste veenpakketten afgegraven, maar lokaal zijn nog veenlagen aanwezig. Dit draagt niet op substantiële schaal bij aan de bodemdaling. Geen aanpassing.

16. Alders makelaars/Vestal VGM (2021-013568)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	In de ontwerp-omgevingsvisie komt	Wonen	De indiener heeft gelijk. Dit leent zich echter beter voor verdere

	geen uitgekristalliseerde visie voor jongeren naar voren.		beleidsmatige uitwerking in de vorm van het uitvoeringsprogramma wonen. Het gaat te ver voor de strategische hoofdlijnen van beleid die in deze omgevingsvisie centraal staan. Geen aanpassing.
2	Veel jongeren trekken naar Groningen, Leeuwarden en Assen voor hun studie. Een groot deel daarvan vestigt zich daarna voor werk in het Noorden en oriënteert zich op de Veendammer woningmarkt. Daarnaast blijven veel jongeren tot 30 jaar noodgedwongen thuis wonen. Het is van belang om voor starters zoals zij te focussen op kleinere woningen (ca. 50m ²) waarvan de huurprijs onder de huurtoeslaggrens blijft.	Wonen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.
3	De indieners merken op dat het woningmarktonderzoek van 2016 waaruit blijkt dat in de toekomst een overschot aan sociale huurwoningen en rijwoningen in de koopsector verouderd is. De vraag is nu groter dan het aanbod. Dit verandert de dynamiek in de vastgoedsector en vereist andere bestuurlijke keuzes.	Wonen	Er zijn signalen die dit bevestigen. Op dit moment zijn we in afwachting van de resultaten van het woningmarktonderzoek. Naar verwachting zal het deze in het eerste kwartaal van 2022 beschikbaar zijn. De uitkomsten worden meegenomen in de actualisering van de woonvisie. De tekst over de woningmarktmonitor 2016 is niet actueel en daarom wordt deze alinea verwijderd. Aanpassing: verwijderen van de volgende alinea: “De veranderingen in de bevolkingssamenstelling zorgen ervoor dat de vraag naar woningen verandert. In 2016 is een woningmarktonderzoek voor de gemeente Veendam uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat er in de toekomst een

			groot overschot aan sociale huurwoningen (eengezinswoningen) wordt verwacht. Daarnaast dreigt een overschot aan rijwoningen in de koopsector als er niets gedaan wordt. Tegelijkertijd is de verwachting dat er een tekort ontstaat aan appartementen in de huursector, twee-onder-een-kapwoningen en enkele andere woningtypen in de koopsector.”
4	De trend ten aanzien van de bevolkingssamenstelling die in de ontwerp-omgevingsvisie wordt geschetst, zal zich volgens de indiener voortzetten in die zin dat gezinnen kleiner worden. Toch zijn de indieners van mening dat dit juist tot een tekort aan sociale huurwoningen leidt. Daar is een enorme vraag naar.	Wonen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.
5	Door deze woningverbeteringen worden meer huurwoningen geliberaliseerd verhuurd aan opvolgende huurders. Dit gegeven doet zich reeds een aantal jaren voor waardoor het huidige bestand aan sociale huurwoningen krimpt bij verhuisbewegingen van huurders. Om betaalbare huurwoningen te behouden is het raadzaam om meer mogelijkheden te creëren om hoogwaardige woningen van een kleinere oppervlakte te realiseren waarbij de huurprijs op basis van de puntentelling niet boven de huurtoeslaggrens uit kan komen.	Wonen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.

6	<p>Het tekort aan huurwoningen wordt bovendien versterkt door de tendens dat steeds meer vermogende ouderen de wens hebben om hun koopwoning te verkopen om vervolgens te gaan huren. Het realiseren van meer huurwoningen zorgt er tevens voor dat de druk op de koopmarkt afneemt, omdat met name meer eengezinswoningen op de markt zullen worden aangeboden.</p>	Wonen	Zie hierboven de reactie op onderdeel 1 van deze zienswijze.
7	<p>De leegstand die in de omgevingsvisie genoemd wordt, biedt naar het inzien van de indieners de uitgelezen kans om te inventariseren hoeveel winkeloppervlakte nodig is en deze winkels conform het concentratiemodel onder te brengen in een compact centrum. Transformatie van winkelruimte naar appartementen in de sociale huursector kan daardoor gestimuleerd worden.</p>	Voorzieningen	<p>Onder de kop ‘Wonen’ staat het volgende al opgenomen omtrent transformatie van leegstaand vastgoed in het centrumgebied: “Om de groei van het aantal huishoudens op te kunnen vangen investeren we in de woningvoorraad. We bouwen nieuwe woningen, maar verbeteren ook de bestaande woningen. Ook willen we een deel van de leegstaande winkelpanden transformeren tot woningen. Daarnaast gaan we in overleg met ondernemers die boven hun winkelruimte beschikbaar hebben. Deze ruimte willen we in samenwerking met de ondernemer omzetten in woningen. Dit draagt bij aan het verminderen van de leegstand.” Het gaat in de omgevingsvisie te ver om daar al woningtypen en/of marktsegmenten voor te labelen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
8	<p>Bereikbaarheid van het centrum is van cruciaal belang voor de exploitatiemogelijkheden van winkeliers. Het creëren van meer parkeerruimte in het centrum waarbij ruimbaan wordt</p>	Wonen	<p>Wij willen de leefbaarheid in het centrum verbeteren. Dat doen we op verschillende manieren. De bereikbaarheid van het centrum speelt daarbij een belangrijke rol. Voor de voetganger en de fietser, maar ook voor de automobilist. Het centrum moet namelijk ook bereikbaar blijven voor bezoekers vanuit de regio. Dat vraagt om een goede balans tussen de auto</p>

<p>gegeven aan automobilisten is onze inziens echter geen geschikt middel om het centrum aantrekkelijker te maken. Sfeerbeleving is een factor van toenemende betekenis. Hierin is druk autoverkeer moeilijk in te passen. De indieners pleiten ervoor dat de bestaande parkeerruimte beter en efficiënter wordt benut zodat het centrum altijd op minimale loopafstand bereikbaar is. Bijvoorbeeld aan het parkeerterrein bij de Aldi.</p>		<p>en de overige vervoersmiddelen. In het mobiliteitsplan hebben wij aangegeven dat wij daarbij niet opteren voor het creëren van meer parkeerruimte in het centrum, maar het bestaande parkeerareaal in en rondom het centrum anders en beter willen benutten. Het gaat hier om meer spreiding van de geparkeerde voertuigen waardoor ook de druk wordt verdeeld. Hierdoor ontstaat er ook de mogelijkheid om in bepaalde delen van het centrum hoge(re) druk weg te nemen, maar ook om bepaalde delen van het centrum leefbaarder te maken door het autoverkeer minder ver het centrum in te trekken. Het belangrijkste doel is om een goede balans te vinden in enerzijds de mogelijkheid om per auto naar het centrum te komen en anderzijds om (korte) fietsritten te stimuleren. We gaan daartoe de fietser nog meer faciliteren en gaan werken aan een 'basisbereikbaarheid'. Lopen, en specifiek ook gebruikers van scootmobiel en andere loop 'hulpmiddelen', is de meest vanzelfsprekende, duurzame, gezonde en minst belastende wijze van verplaatsen. Verder draagt lopen bij aan het verlagen van de verkeersdruk en het verbeteren van de verkeersveiligheid. En veel voetgangers 'voor de deur' betekent meer klandizie voor lokale ondernemers. Als meer mensen kiezen voor lopen, vermindert dat de druk op de openbare ruimte. Er ontstaan meer kansen om onze leefomgeving aantrekkelijker te maken. Dit werkt ook andersom. Door de leefomgeving aantrekkelijker te maken, zullen meer mensen de keuze maken om te voet te gaan.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
---	--	---

17. Acantus (2021-012936)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
---	------------------	---------	--------------------------------

1	Wij zijn blij dat in deze visie voor ons voldoende speelruimte zit om keuzes te maken en onderschrijven graag het belang van samenwerking. Wij zijn nieuwsgierig of in de vervolgstap richting de beleidsregels de inhoud wat concreter wordt. We worden uiteraard graag betrokken bij deze concretisering.	Algemeen/Wonen	Stakeholders – zoals Acantus – zullen we betrekken bij het formuleren van nader beleid op basis van de omgevingsvisie, zoals bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma wonen. Geen aanpassing.
2	De gemeente geeft aan een rol te willen hebben in het goed afstemmen van projecten. We gaan graag met jullie in gesprek over jullie rol in onze vastgoedontwikkeling en maken hierover graag van te voren afspraken om het snel en adequaat te organiseren.	Wonen	We willen elkaar blijven informeren over vastgoedontwikkelingen en kansen met betrekking tot herontwikkeling. Hierbij denken wij aan een structureel vastgoedoverleg. Geen aanpassing.
3	Aangegeven wordt dat uit het woningmarktonderzoek van 2016 blijkt dat er in de toekomst een groot overschot aan sociale huurwoningen wordt verwacht. De indiener geeft aan dat het slim is hierbij al het voorbehoud te maken op het woningmarktonderzoek dat begin 2022 wordt gepubliceerd. Daarnaast zit in deze ontwikkeling een grote aanname. Namelijk dat eengezinswoningen niet geschikt zijn voor ouderen. TNO heeft onderzocht dat de meeste eengezinswoningen prima	Wonen	Op dit moment zijn we in afwachting van de resultaten van het woningmarktonderzoek. Naar verwachting zal het dit in het eerste kwartaal van 2022 beschikbaar zijn. De uitkomsten worden meegenomen in de actualisering van de Woonvisie. De tekst over de woningmarktmonitor 2016 is niet actueel en daarom wordt deze alinea verwijderd. Aanpassing: verwijderen van de volgende alinea: “De veranderingen in de bevolkingssamenstelling zorgen ervoor dat de vraag naar woningen verandert. In 2016 is een woningmarktonderzoek voor de gemeente Veendam uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat er in de toekomst een groot overschot aan sociale huurwoningen (eengezinswoningen) wordt verwacht. Daarnaast dreigt een overschot aan rijwoningen in de koopsector als er niets gedaan wordt. Tegelijkertijd is de verwachting dat er een tekort

	geschikt gemaakt kunnen worden voor mensen met een beperkte zorgvraag en daarmee dus ook grotendeels geschikt zijn voor ouderen.		ontstaat aan appartementen in de huursector, twee-onder-een-kapwoningen en enkele andere woningtypen in de koopsector.”
4	In de visie wordt aangegeven dat ouderen steeds langer zelfstandig ‘willen’ blijven wonen. De indiener geeft aan dat we wel zeker weten dat ouderen thuis ‘willen’ blijven wonen. Vanwege de extramuralisering, terugtrekkende rol van de overheid, is er eigenlijk weinig keuze en daarmee wellicht meer ‘moeten’.	Wonen	De reactie van indiener zienswijze is terecht. Aanpassing: de zin “ Een ontwikkeling die hierbij meespeelt is dat ouderen langer zelfstandig willen blijven wonen. ” wordt gewijzigd in: “Een ontwikkeling die hierbij meespeelt is dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen.”
5	In de visie wordt aangegeven dat steeds meer aandacht besteed moet worden aan de bouw van levensloopgeschikte woningen. De indiener vraagt zich af wat met levensloopgeschikte woningen bedoeld wordt. De indiener vindt dit woningen die relatief eenvoudig geschikt gemaakt kunnen worden voor mensen met een lichte zorgvraag. Daarbij gaat het niet om nultredenwoningen.	Wonen	In de visie staat dat er meer aandacht moet zijn voor de bouw van levensloopgeschikte woningen. Op het moment dat er initiatieven zijn voor het (her)ontwikkelen van woningen kan dit vroegtijdig aan een initiatiefnemer worden meegegeven en wordt eveneens meegenomen in de beoordeling van initiatieven. Waar bestaande bouw aangepast kan worden naar levensloopbestendige woningen is dit een extra winst. Op dit moment werkt de gemeente Veendam onder andere samen met Acantus aan het opstellen van Meerjarige Regionale Samenwerkingsafspraken. In de conceptversie van de MSA is opgenomen om de definitie met betrekking tot levensloopgeschikte woningen verder uit te werken. De definitie uit de visie hier wordt daarom geschrapt. Aanpassing: verwijzing naar de Meerjarige Regionale Samenwerkingsafspraken in de tekst van de omgevingsvisie verwerken.

			Schrappen: “Dit zijn woningen waarin alle essentiële voorzieningen op dezelfde verdieping beschikbaar zijn.”
6	In de visie wordt aangegeven dat tot 2040 vraag is naar ongeveer 820 extra woningen. De indiener vraagt zich af hoe omgegaan wordt met de verwachte bevolkingsdaling na die tijd. Wordt met de nieuwe ontwikkelingen hiervoor geld gereserveerd?	Veendam ontwikkelt/Wonen	De laatste bevolkingsprognose geeft aan dat er een bevolkingsdaling is, maar dat het aantal huishoudens vanaf 2035 pas licht afneemt. Uiteraard blijven we dit monitoren en houden de prognoses in de gaten. Op dit moment wordt er geen geld gereserveerd voor een herstructureringsfonds of iets dergelijks. In afwachting van de het volgende woningmarktonderzoek, kiezen we er voor de duidelijkheid echter voor om de getallen te schrappen. Aanpassing: de volgende zinnen schrappen: “Het aantal woningen dat we de komende jaren gaan bouwen staat vast voor circa 820 woningen . Een deel van deze opgave betreft de vervangingsopgave van oudere woningen. Het overige deel (ruim 700 woningen) betreft de toevoeging van nieuwe woningen. Dit is een grotere toevoeging dan de huidige bevolkingsprognose, waarin verwacht wordt dat 640 extra woningen nodig zijn.”
7	Gerefereerd wordt in ‘Veendam ontwikkelt’ aan een woningbouwprogramma. Deze komt de indiener niet bekend voor en hij vraagt of deze met hem gedeeld kan worden.	Veendam ontwikkelt/Wonen	Het woningbouwprogramma is nog niet vastgesteld. Zodra het woningbouwprogramma in besluitvorming is geweest, is het stuk openbaar en kunnen we het dat delen. Geen aanpassing

18. Waterschap Hunze en Aa’s (2021-01306)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	In de visie wordt herhaaldelijk het belang van het veranderende klimaat	Klimaat	We zijn het met de indiener eens.

	<p>aangehaald en de noodzaak hierop te adapteren. Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) klinkt hierin door en de opgaven die daaruit voor de gemeente naar voren komen. Hittestress, wateroverlast en waterveiligheid worden daarin onderkend en als onlosmakelijk gezien met de te maken ruimtelijke keuzes als gemeente. De juiste keuzes voor water en groen dragen daarom bij aan een gezonde leefomgeving en zijn in het belang van alle gebruiksfuncties en bestemmingen.</p>		<p>Geen aanpassing.</p>
2	<p>Een gezonde bodem, meer biodiversiteit en een veilig en goed functionerend watersysteem, zijn daarom de ankers waaraan toekomstige ruimtelijke veranderingen zich kunnen optrekken.</p>	Klimaat	<p>We zijn het met de indiener eens en nemen dit mee bij toekomstige ruimtelijke plannen.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
3	<p>Voor de toekomst verwacht de indiener dat de huidige constructieve en prettige samenwerking met de gemeente Veendam zal blijven bestaan. De uitdagingen in het waterbeheer en de ruimtelijke keuzes die gemaakt gaan worden, zijn daarbij niet afzonderlijk te maken, daarvoor hebben wij</p>	Klimaat	<p>We zijn het met de indiener eens en zullen ook in de toekomst in blijven zeten op een goede samenwerking.</p> <p>Geen aanpassing.</p>

elkaar nodig en zal de samenwerking naar een eindresultaat tot betere plannen leiden.		
---	--	--

19. Zienswijze landbouw (2021-013203)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
1	De indiener geeft aan dat de volgende passage niet geheel juist is: “We zien dat het aantal plant- en diersoorten (de biodiversiteit) in het oosten van de gemeente lager ligt. Hier zijn veel landbouwgronden te vinden. Om de gewassen goed te laten groeien is het afvoeren van overtollig water naar de naastgelegen sloten belangrijk. Dit heet drainage. Door water af te voeren verdroogt de grond en verslechtert de biodiversiteit.” Ten eerste omdat verdroging van de grond effect kan hebben op de biodiversiteit, maar dat dit merkbaar is in natuurgebieden met plasdrassituaties. Voor de landbouwgronden in ons gebied wordt het grondwaterpeil al decennia gereguleerd op een bepaald niveau. Planten en dieren zijn daaraan gewend en landbouwgronden vormen al decennia geen habitat voor soorten die	Groen en recreatie/Water	<p>We zijn het met de indiener eens dat de tekst niet geheel juist is en passen deze daarom aan.</p> <p>Aanpassing: de zin “Door water af te voeren verdroogt de grond en verslechtert de biodiversiteit” vervalt. De tekst wordt als volgt aangevuld: “Ten behoeve van de biodiversiteit en landbouw wordt in nauw overleg met het waterschap als peilbeheerder aan een zo optimaal mogelijke waterstand gewerkt.”</p>

	<p>voorkeur geven aan vochtige omstandigheden.</p> <p>Ten tweede omdat landbouwgewassen drooggelegd worden via het peilbesluit, maar daarbij is geen sprake van verdroging. Van verdroging spreekt men als het grondwaterpeil zakt tot beneden het “natuurlijke” peil. De hoogte van de drainage bepaalt het natuurlijke grondwaterpeil. Drainage veroorzaakt dus geen verdroging.</p> <p>Ten derde omdat het westen van Veendam hetzelfde landgebruik en peilbeheer kent als het oosten. De biodiversiteit zou in dit landbouwgebied dus ook lager moeten zijn. Er zijn dus andere oorzaken voor de lagere biodiversiteit in het oosten van de gemeente Veendam. De indiener denkt dat de schaal van de kaart de waarneming beïnvloedt. Daarnaast blijkt uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken dat versnippering van leefgebieden en milieudruk oorzaken kunnen zijn.</p>		
2	De indiener geeft aan dat de volgende passage niet geheel juist is: “Het veenkoloniale landschap van Veendam	Groen en recreatie/Klimaat	We zijn het eens met de indiener. De gemeente is niet gebouwd op zandgronden.

	<p>zorgt voor kenmerkende klimaateffecten. Er is grotere kans op droogteproblemen doordat zandgronden slecht water vasthouden. Er is hierdoor een toenemende vraag naar water in droge periodes voor het beregenen van de landbouwgronden.” Hij geeft aan dat klimaateffecten extreme droogte, extreme neerslag en hitte zijn. Die hebben natuurlijke en menselijke oorzaken. Ook bij veenoxidatie komt CO2-vrij, maar de indiener geeft aan dat dit slechts heel lokaal plaatsvindt. Daarom is het veenkoloniale landschap benoemen als oorzaak van klimaatverandering niet juist. Verzoek tot aanpassing.</p>		<p>Aanpassing: de zin “Er is grotere kans op droogteproblemen doordat zandgronden slecht water vasthouden. Er is hierdoor een toenemende vraag naar water in droge periodes voor het beregenen van de landbouwgronden” vervalt.</p>
3	<p>De toenemende vraag naar water door de landbouw in droge perioden is een opgave voor het waterschap. De indiener vraagt waarom dit in een gemeentelijk beleidsdocument benoemd wordt.</p>	Groen en recreatie/Water	<p>Ter verduidelijking zal een aanpassing in de tekst gedaan worden.</p> <p>Aanpassing: de tekst wordt als volgt aangevuld: “in nauw overleg met het waterschap als peilbeheerder wordt een zo optimale behoefte in de waterstanden bereikt.”</p>
4	<p>In de visie wordt naar de klimaatstrategie van de regio Groningen en Noord-Drenthe verwezen. De indiener geeft aan deze strategie niet te kunnen vinden en vraagt welke</p>	Groen en recreatie/Klimaat	<p>Ter verduidelijking zal een aanpassing in de tekst gedaan worden.</p> <p>Aanpassing: de tekst wordt als volgt aangevuld: “in nauw overleg met het waterschap als peilbeheerder wordt een zo optimale behoefte in de waterstanden bereikt.” De notitie over maatregelen op het gebied van</p>

	<p>klimaatadaptieve maatregelen door de gemeente zullen worden getroffen en wat de effecten daarvan op de bedrijfsvoering van hem en zijn collega's zal zijn.</p>		<p>klimaatadaptatie is onder leiding van de provincie in voorbereiding.</p>
5	<p>De indiener geeft aan dat het buitengebied, landbouwgronden en het veenkoloniale landschap meerdere keren worden genoemd onder de kopjes "waar staan we nu" en "wat komt er op ons af," vaker dan bij andere onderwerpen. Maar hierover staat niks onder het kopje "hoe zien we de toekomst." De indiener vraagt wat de overwegingen zijn om geen toekomstvisie op het buitengebied en de landbouw te hebben.</p>	<p>Buitengebied/Landbouwgronden</p>	<p>Dit is wel opgenomen onder toekomstperspectief van buitengebied. Het gaat om een locatieafweging. De tekst kan ook hier aangehaald worden. We kiezen ervoor om dat in lijn met de indiener te doen en zo meer uniformiteit te creëren.</p> <p>Aanpassing: landbouw ook onder 'de toekomst' aanhalen bij 'Milieu, water en bodem'.</p>
6	<p>De indiener geeft aan dat zware landbouwmachines geen bodemdaling veroorzaken of versnellen, wel verdichting tot circa 60 centimeter diepte. Bodemdaling treft niet alleen landbouwpercelen, maar alles daaromheen, zoals bebouwd gebied. De bodemdaling door NAM en Nedmag kan niet worden versneld door landbouwvoertuigen. Verzoek om dit aan te passen.</p>	<p>Milieu, water en bodem</p>	<p>Bodemdaling heeft verschillende oorzaken. Hoe het nu geformuleerd is in de visie, geeft hier een vertekend beeld van.</p> <p>Aanpassen: de zinssnede wordt geschrapt.</p>

7	<p>Aangegeven wordt dat bodemdaling veroorzaakt wordt door wegzakkende grondwaterstanden. Daar kan volgens de indiener alleen sprake van zijn bij veenoxidatie. Uit de omgevingsvisie van de provincie, is Veendam hiervoor geen aandachtsgebied. Het veen is weggegraven voor ontginning.</p> <p>Onderzoek van Nedmag in Borgercompagnie heeft aangetoond dat in de lintdorpen het veen onder woningen niet volledig is weggegraven. Doordat de gemeente het diep heeft laten dempen, zijn de mogelijkheden tot het reguleren van de grondwaterstand beperkt. Dit kan leiden tot veenoxidatie, maar dat is een plaatselijk effect, niet voor het gehele westen van Veendam. Belangrijkste oorzaak van bodemdaling is de zoutwinning. Verzoek tot aanpassing.</p>	Milieu, water en bodem	<p>De bodemdaling heeft twee oorzaken, namelijk de zoutwinning en de gaswinning. Er is geen significante relatie met een eventuele oxidatie van veenlagen. Plaatselijk kan dit enig dalingseffect hebben, maar dit draagt op grotere schaal niet bij aan de bodemdaling.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
8	<p>Genoemd wordt: "Een groot deel van de grond in het buitengebied is in gebruik door de landbouw. Intensieve landbouw kan zorgen voor uitputting van de bodem." De indiener geeft aan dat hij en zijn collega's als landbouwers verschillende methoden en technieken</p>	Milieu, water en bodem	<p>De tekst is niet onjuist, echter kan meer aandacht besteed worden aan de rol die agrariërs op zich nemen om uitputting te voorkomen.</p> <p>Aanpassing: de rol van agrariërs zal in de omgevingsvisie worden benoemd.</p>

	toepassen om de bodemkwaliteit te behouden/verbeteren. De tekst impliceert volgens de indiener dat zij geen oog hebben voor een goed functionerende bodem. Verzoek tot aanpassing.		
9	Het woord “bestrijdingsmiddelen” is volgens de indiener niet juist. Hij verzoekt de gemeente gebruik te maken van het woord “gewasbeschermingsmiddelen.”	Milieu, water en bodem	We zijn het eens met de indiener en kiezen ervoor de term “gewasbeschermingsmiddelen” te gaan hanteren. Aanpassing: “bestrijdingsmiddelen” wordt “gewasbeschermingsmiddelen.”
10	De indiener constateert dat landbouw ook hier diverse malen wordt benoemd in “waar staan we nu” en “wat komt er op ons af,” maar niet bij “de toekomst.” Hij vraagt zich af waarom.	Milieu, water en bodem	Zie hierboven de reactie op onderdeel 5 van deze zienswijze.
11	De indiener ondersteunt dat leegstaande agrarische bebouwing een andere invulling kan krijgen. Hij geeft aan dat voor de nieuwe bewoners echter wel duidelijk dient te zijn dat men woont en werkt in een landbouwgebied met bijhorende agrarische activiteiten. Verzoek om de bestemming “plattelandswoning” aan zulke bebouwing te geven.	Lintdorpen/Functiewijziging	Door de aanduiding “plattelandswoning” geniet de betreffende woning een minder strikte bescherming tegen de milieubelasting van het nabijgelegen agrarische bedrijf. Onder de huidige regelgeving kan dit alleen gebruikt worden indien een bedrijfswoning niet langer deel uitmaakt van het agrarisch bedrijf, maar dat bedrijf zelf wel wordt voortgezet. Dit komt in de praktijk weinig voor, in de meeste gevallen volgt de omzetting naar wonen na gehele beëindiging van het betreffende agrarische bedrijf en kan dit alleen gereguleerd worden met een “normale” woonbestemming. Bij de nadere uitwerking van de visie in het omgevingsplan zal bezien worden of er onder de Omgevingswet meer mogelijkheden zijn om de aanduiding “plattelandswoning” toe te passen.

			Geen aanpassing
12	Genoemd wordt “Een klimaatbestendige leefomgeving heeft bijvoorbeeld voldoende groen en een riolering die bestand is tegen hevige regenbuien. Het vraagt ook om aanpassingen in het buitengebied, bijvoorbeeld op het gebied van de landbouw.” De indiener vraagt welke aanpassingen op het gebied van landbouw de gemeente wil doen. Het staat niet beschreven bij “de toekomst.”	Duurzaamheid	<p>Met betrekking tot klimaatadaptatie wordt in regionaal verband overleg gevoerd in de werkregio Groningen-Noord-Drenthe. Met behulp van de stresstestkaarten worden bewust van de risico’s en kunnen we bepalen welke maatregelen we willen treffen.</p> <p>Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar de maatregelen die op het gebied van klimaatadaptatie worden genomen in de werkregio Groningen-Noord-Drenthe.</p>
13	Genoemd wordt “Met betrekking tot verduurzaming van de landbouw volgen we het beleid van de provincie.” De indiener geeft aan dat er geen actueel beleid van de provincie Groningen is. Het voorgaande programma Landbouw Provincie Groningen 2017-2020 is gedateerd. De indiener vraagt naar welk beleid wordt verwezen, hoe de gemeente gaat zorgen voor verduurzaming van de landbouw en hoe dit uitgewerkt en toegepast wordt.	Buitengebied	<p>Landbouw komt in de provinciale beleidsvorming op verschillende plekken naar voren. Bijvoorbeeld ook in het kader van de nieuw op te stellen provinciale omgevingsvisie. Verder is de opvolger van het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2017-2020 reeds opgesteld en gepubliceerd, namelijk het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024.</p> <p>Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar het programma Duurzame Landbouw Provincie Groningen 2020-2024.</p>

20. Groen- en wijkenstructuren (2021-012978)

#	Inhoud opmerking	Betreft	Reactie gemeente en verwerking
---	------------------	---------	--------------------------------

1	<p>In lijn met het perspectief op het open landschap en de beschermde status van de wijkenstructuur van het veenkoloniale landschap in huidige bestemmingsplannen, moet volgens de indiener deze waarde in de omgevingsvisie naar voren komen. Dit is voornamelijk het geval in Wildervank west en Wildervankstersterstallen. Dit draagt ook bij aan natuurbehoud, ruimte bieden aan soortendiversiteit en verduurzaming van de landbouw. De indiener verwijst daarvoor ook naar het project “Bescherming wijken Wildervank west.”</p>	<p>Complete Parkstad/Buitengebied / Erfgoed en Landschap/Groen en biodiversiteit</p>	<p>We zijn het eens met de indiener en hebben daarom reeds de openheid van het buitengebied en de lintenstructuur als waardevol en te behouden aangemerkt in de omgevingsvisie.</p> <p>Geen aanpassing.</p>
2	<p>In de tekst wordt aangehaald: “... belang dat de groenstructuren in het omgevingsplan worden opgenomen Woonplezier versterkt, het draagt ook bij aan de verschillende planten en diersoorten in de omgeving, ook wel de biodiversiteit.” De indiener geeft aan dat dit pas gaat werken als het groen ecologisch beheerd en onderhouden gaat worden. De indiener vindt dat het ecologisch beheer van het groen in de hele gemeente expliciet en nadrukkelijk als aparte waarde in de omgevingsvisie</p>	<p>Complete parkstad</p>	<p>Dit is te detaillistisch voor de strategische hoofdlijnen van beleid die in deze omgevingsvisie centraal staan. Het is een punt dat meegenomen wordt in de uitvoering, zoals het Groen- en waterbeleidsplan dat in uitwerking is.</p> <p>Aanpassing: verwijzing in de tekst opnemen naar het Groen- en waterbeleidsplan.</p>

moet worden opgenomen met de ambitie om dit zoveel mogelijk te realiseren.		
--	--	--

Ambtshalve wijzigingen

#	Betreft	Ambtshalve wijziging
1	Algemeen	In de inleiding wordt een tekst opgenomen die een relatie legt tussen deze omgevingsvisie en zowel geldende als toekomstige visies en programma's met een fysieke leefomgevingscomplement.
2	Samenval van gebieden	Relatie tussen gebieden die samenvallen dient aangegeven te worden. Voornamelijk op het moment dat ze strijdig met elkaar zijn en welke bepalingen dan voorrang hebben. Hiervoor zijn voorrangsbepalingen opgenomen in de tekst. Deze worden nogmaals extra aangezet.